

AKKA/LAA

Ziņas

Nr. 31, 2010.gada jūlijs

Mūsu darbs 2009.gadā

Autoru biedrībai, autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai AKKA/LAA 2009.gads bija četrpadsmitais darbības gads, bet kopā ar AKKA gadiem — sešpadsmitais darbības gads un piektais gads biedrības statusā. Šajā, 2009.gadā kopējie ieņēmumi sasniedza 3,64 miljonus latu, kas bija par 16% mazāk nekā 2008.gadā. Ieņēmumu samazinājumu ietekmēja gan straujā ekonomikas lejupslīde Latvijā, gan arī publiskā patatpīnājuma atlīdzības samazinājums no valsts budžeta par 70%.

Papildus savāktajai atlīdzībai tiesību īpašnieki saņēma arī procentus no rekošo banku kontu atlikumiem un depozītiem, kas kopsummā, pateicoties banku procentu līkmēm, bija par 8,6% lielāki nekā 2008.gadā. 94,44% no atlīdzības kopējā apjoma veido autoriem savāktā atlīdzība, bet 5,56% no savāktās atlīdzības saņēma blakustiesību īpašnieki. Kā redzams, lielākā autoratlīdzības

**2009.gadā
kopējie
ieņēmumi
sasniedza
3,64
miljonus
latu**

summa iekasēta par muzikālo un dramatisko darbu lietojumu.

Saskaņā ar Autortiesību likumu kopš 2004.gada 1.maija mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešama Kultūras ministrijas izsniegta atļauja. Kultūras ministrija ir izvērtējusi AKKA/LAA, kas pārstāv visu žanru mākslas un literatūras darbu autorus, darbību un izsniegusi visas nepieciešamās atļaujas mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai.

Autoru mantiskās tiesības attiecībā uz izmantojumu publiskā izpildījumā izklaides vietās,

kafejnīcās, veikalos u.c. tamlīdzīgās vietās tiek administrētas tikai kolektīvi, un to Latvijas teritorijā veic viena autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija — AKKA/LAA.

Par muzikālo, literāro un horeogrāfisko darbu izmantojumu publiskā izpildījumā 2009.gadā iekasēti 1,14 miljoni latu, kas ir par 23,7% mazāk nekā 2008.gadā.

Šis ir pirmais gads ➔ turpinājums 2.lpp

Jauna mājaslapa — jaunas iespējas

Ievadot Autoru dienu pasākumus, aprīļa vidū tika atklāta AKKA/LAA jaunā mājaslapa (www.akka-laa.lv).

Mājaslapā apkopota dažāda veida informācija par autoru biedrību AKKA/LAA un autortiesībām, kas varētu būt vērtīgs uzziņu avots gan autoriem, gan autoru darbu izmantotājiem, gan citiem interesentiem.

Tagad viegli var uzzināt to, kas ir autortiesības, kādi ir to galvenie principi, kas ir jāzina autoram un kas — darbu lietotājam. Tāpat mājaslapā ir iespējams iegūt visu būtiskāko informāciju par biedrību un tās darbību, mērķiem, pārvaldi, iepazīties ar biedrības gada pārskatiem, izpētīt autoratlīdzības sadales principus un sekot veiktajām autoratlīdzības sadalēm, uzzināt par biedrības organizētajiem pasākumiem, iepazīties ar pārstāvēto Latvijas autoru sarakstu un ārēniju autortiesību organizāciju sarakstu u. tīpr.. Mājaslapā apkopoti visi nozares svarīgākie normatīvie akti. Jaunā mājaslapa atvieglos autoru saskarsmi ar AKKA/LAA, jo turpmāk autori varēs, izmantojot elektronisko darbu reģistrācijas sistēmu, reģistrēt savus muzikālos, dramatiskos un horeogrāfiskos darbus elektroniski, un viņiem nebūs jānāk uz AKKA/LAA biroju un jāpilda darbu reģistrācijas kartītes. Autoram būs vien jāatnāk uz AKKA/LAA biroju un jānoslēdz līgums par elektroniskās darbu reģistrācijas sistēmas lietošanu. Autoru darbu lietotāji mājaslapā var iepazīties ar darbu izmantošanas tarifiem un nosacījumiem. Mājaslapa sniedz iespēju arī darbu izmantotājam elektroniski reģistrēt un aizpildīt darbu izmantošanas pieteikumu un atskaišu veidlapas, kas dara autordarbu lietotāju sadarbību ar biedrību ērtāku un ātrāku. □

Agnese Kārše,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

2009.gadā savāktā autoratlīdzība (latos)

Tiesību veids	Summa	%
1. Muzikālo darbu tiesības	2 191 985	60.26
tai skaitā publiskais izpildījums	1 141 689	31.39
2. Darbu mehāniskā ieraksta reproducēšanas tiesības (AKKA/LAA-NCB)	65 203	1.79
3. Dramatisko darbu tiesības	378 505	10.41
4. Literāro darbu tiesības	52 682	1.45
5. Vizuālo darbu tiesības	31 012	0.85
6. Audiovizuālo darbu tiesības	121 406	3.34
7. Atlīdzība no tukšajiem audionesējiem	71 469	1.96
8. Atlīdzība no tukšajiem audiovizuālajiem nesējiem	25 961	0.71
9. Publiskā patatpīnājuma atlīdzība	130 580	3.59
10. Autoru atlīdzība no ārvalstu organizācijām	94 891	2.61
11. Mērķa rezerves no kabeltelevīzijām	3 004	0.08
12. Ieņēmumi no banku % autoriem	268 511	7.38
Atlīdzība autoriem kopā	3 435 209	94.44
1. Blakustiesību organizācijām Latvijā	161 591	4.44
2. Citu tiesību īpašnieku daļas no kabeltelevīzijām (AGICOA, ZDF)	31 531	0.87
3. Ieņēmumi no banku % blakustiesību organizācijām	9 019	0.25
Citu tiesību īpašnieku atlīdzība kopā	202 141	5.56
Atlīdzība kopā	3 637 350	100
t.sk. ieņēmumi no banku uzkrājumiem % un depozītiem	277 530	7.63

→ visā AKKA/LAA darbības laikā, kad Muzikālo darbu nodaļas iekasētajā autoratlīdzībā ir samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu. Pēc iepriekšējās straujās ekonomiskās izaugsmes, sākoties Latvijas ekonomikas lejupslidei, finanšu krīzes procesi būtiski samazināja pakalpojuma nozaru pieprasījumu, attiecīgi saruka uzņēmēju interese par autoru darbu izmantošanu. Nozares, kas saistītas ar vietējo patēriņu, iedzīvotāju ieņēmumu samazināšanās dēļ pieredzējušas vislielāko kritumu, un tieši šajās nozarēs ir liels autoru darbu izmantojuma īpatsvars.

Lielākais iekasētās autoratlīdzības kritums 2009.gadā ir koncertu segmentā. Ja 2008.gads iezīmējās ar lielu ārvalstu izpildītājmākslinieku koncertu skaitu un attiecīgi arī salīdzinoši augstām biļešu cenām, tad 2009.gadā bezdarba līmeņa pieauguma un iedzīvotāju pirkstspējas samazinājuma rezultātā par darbu izmantojumu koncertos iekasēti par 43% mazāk nekā 2008.gadā. Par 42% mazāk iekasēts par muzikālu, literāru un horeogrāfisku darbu izmantojumu vienreizējos kultūras, sporta un izklaides pasākumos. Samazinājums skaidrojams ar to, ka 2009.gadā kultūrai finansējumu samazināja pašvaldības, kā arī saruka Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu skaits un finansējums. Par 27% samazinājusies autoratlīdzība, kas iekasēta par darbu izmantojumu mūzikas klubos, naktsklubos. Par 11% mazāka autoratlīdzība iekasēta par mūzikas publisko izpildījumu, demonstrējot filmas. Restorānu, bāru, kafējnicu segmentā kopējais licencēto objektu skaits saglabājās iepriekšējā gada līmenī, bet gads iezīmējās ar krasu uzņēmumu mainību: daudzi uzņēmēji pārtrauca darbību šajā nozarē, savukārt jauna-jiem tirgus dalībniekiem tika velīts daudz laika, lai nodrošinātu licenču saņemšanu. Šajā sektorā 2009.gadā iekasēts par 17 tūkstošiem latu mazāk nekā 2008.gadā. Savukārt veikalu, tirdzniecības zāļu segmentā pārskata periodā iekasēta autoratlīdzība ir par 10% mazāka nekā iepriekšējā gadā. Tas skaidrojams ar tarifa samazinājumu mūzikas publiskam izpildījumam veikalos. Tāpat tarifu samazinājuma dēļ par 10% mazāku autoratlīdzību samaksājuši licencēto pakalpojumu uzņēmumi (frizētavas, solāriji u.c.). 2009.gadā, paliekot nemainīgam licencēto kultūras, tautas namu skaitam, par Ls 5121 palielinājies autoratlīdzības ieņēmums, kas skaidrojams ar to, ka virkne kultūras/tautas namu norēķinās par darbu izmantojumu tikai vienu reizi gadā, t.i., 2009.gada sākumā norēķinājās par 2008.gadā organizētajiem pasākumiem, kad pašvaldības vēl nebija samazinājušas finansējumu kultūrai.

Kopumā Muzikālo darbu nodaļas darbā 2009.gadā iezīmējās trīs tendences:

- palielinās kopējais licencēto objektu skaits,
- palielinās izsniegto licenču skaits sakarā ar objektu īpašnieku maiņu,

- samazinās mūzikas izmantojuma apjoms un iekasētās autoratlīdzības apjoms.

Raidorganizāciju nodaļa 2009.gadā iekasēja 1,26 miljonus latu. Lielākais autoratlīdzības maksātājs 2009.gadā bija VB SIA “Latvijas Radio” — Ls 406 579. No šīs summas 157 449 latu bija parāds muzikālo darbu autoriem, kas tika apmaksāts atbilstoši noslēgtajam parādu apmaksas grafikam. Privātās televīzijas kopā 2009.gadā samaksāja Ls 303 866, lielāko autoratlīdzības daļu samaksāja SIA “Pirmais Baltijas Kanāls” — Ls 160 015, otrs lielākais maksājums bija no SIA “TV 3 Latvija” — Ls 91 128. Savukārt A/s “Latvijas Neatkarīgā Televīzija” (LNT) 2009.gadā samaksājusi tikai Ls 32 080, kas ir maksājums par 2007.gadu. Par 2008. un 2009.gadu LNT vispār nav maksājusi. Vēl viena televīzija, kas pēdējo autoratlīdzības maksājumu AKKA/LAA ir veikusi 2007.gadā (par 2003. — 2006.gadiem), ir SIA “TV 5 Rīga”. Jāpiemin, ka 2010.gada 14.janvārī

noteiktajiem autoratlīdzības tarifiem.” Latvijas raidorganizāciju asociācija šo spriedumu padlaban ir pārsūdzējusi kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā. 2009.gadā par **audiovizuālu darbu** izmantošanu tika samaksāti Ls 38 595. No šīs summas

VB SIA “Latvijas Televīzija” samaksāja Ls 27 387, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem uzstādīdama AKKA/LAA pārstāvēto autoru latviešu filmu skaita un kopumā gada laikā samaksātās autoratlīdzības absolūto rekordu. Tā kā strauji samazinājās kinofilmu iznomātāju skaits un par nomu iekasētās autoratlīdzības lielums, 2009.gada augusta beigās AKKA/LAA vērsās ar priekšlikumu Kultūras ministrijā no 2010.gada 1.janvāra

anulēt Kultūras ministrijas izsniegto atļauju veikt mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu attiecībā uz audiovizuālo darbu nomu un īri nomas punktos. Pārējos autortiesību administrēšanas veidus licence neskar.

Lai gan kopumā par **dramatisko un muzikāli**

**Lielākais
autor-
atlīdzības
maksātājs
2009.gadā
bija VB SIA
“Latvijas
Radio”**

Atskaite par Kultūras un izglītības (KI) fonda līdzekļu apgrozījumu 2009.gadā (latos)	
Atlikums uz 31.12.2008	20 453.15
Palielinājums	55 731.92
tai skaitā,	
1. Procenti par KI fonda depozītu	1 636.39
2. Atskaitījumi saskaņā ar līgumiem no ārvalstu organizāciju atlīdzības sadales	54 095.53
Samazinājums	52 882.93
tai skaitā,	
1. Finanšu formācijas izsūtīšana autoriem	1 835.51
2. Informatīvo materiālu veidošana, publicēšana, biļetena AKKA/LAA Ziņas izdošanas un izsūtīšanas izdevumi (1 numurs)	2 475.48
3. Izdevumi “Autortiesību bezgalības balvas 2009” pasākuma norisei un atspoguļojumam LTV	26 424.80
4. Atlīdzība KI fonda projektu realizētājiem	14 753.68
5. Autoru Akadēmija (2 cikli)	242.52
6. Interneta portāla uzturēšanas un mājaslapas izveides izdevumi	6 279.80
7. Autortiesību muzeja uzturēšanas izdevumi	746.72
8. Atbalsts Latvijas Komponistu savienības projektiem	124.42
Atlikums uz 31.12.2009	23 302.14

Administratīvā apgabaltiesa izskatīja biedrības “Latvijas Raidorganizāciju asociācija” pieteikumu par Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmumu par lietas izpētes izbeigšanu (šajā lēmumā konkurences padome atzina, ka AKKA/LAA tarifi par muzikālu darbu izmantošanu raidorganizācijām ir taisnīgi un ekonomiski pamatoti un AKKA/LAA darbībā nav novērojama ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana, pretēji tam, kā to iepriekš paudusi Latvijas raidorganizāciju asociācija). Administratīvā apgabaltiesa šajā spriedumā norāda, ka apgabaltiesas ieskatā Konkurences padome “pamatoti secināja, ka AKKA/LAA noteiktie autoratlīdzības tarifi nav uzskatāmi par pašiem zemākajiem (bet tie ir vieni no zemākajiem), un tie ir uzskatāmi par samērojamiem ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju

dramatisko darbu izmantojumu iekasētā autoratlīdzība saglabā pozitīvu kāpumu par 1,08%, salīdzinot ar 2008.gadu, tieši teātru jomā pagājušajā gadā tomēr vērojams iekasētās summas kritums no 328 tūkstošiem latu 2008.gadā uz 315 tūkstošiem latu 2009.gadā. Teātri, lai kompensētu valdības veiktos dotāciju samazinājumus, uzsāka dažādas akcijas ar lētāku biļešu izpārdošanu noteiktos datumos vai noteiktām iedzīvotāju grupām, kas atstāja savu iespaidu uz iekasētās autoratlīdzības apjomu. Salīdzinot no izdevniecībām un preses izdevējiem par **literāro darbu** izmantojumu savāktās atlīdzības dinamiku pēdējo divu gadu laikā, vērojams būtisks kritums gan iekasētās autoratlīdzības, gan izsniegto licenču skaita ziņā. Ja 2008.gadā izdevniecībām tika izsniegtas 159 licences, tad 2009.gadā — vairs tikai 79 jeb

noticis kritums par 50%. Līdzīgi arī ar iekasēto autoratlīdzību — 2008.gadā autoriem iekasēti 34,5 tūkstoši latu, bet 2009.gadā — vairs tikai 16,7 tūkstoši. Tik būtisks kritums saistīts gan ar kraso ekonomisko lejupslidi, gan ar nozīmīgo PVN palielinājumu, ko valdība piemēroja grāmatām — no iepriekš pastāvošās 10% likmes tā tika paaugstināta uz 21%.

Vizuālo mākslu darbu autoriem 2009.gadā savāktā atlīdzība, salīdzinot ar 2008.gadu, ir par 27% mazāka. Kritums vizuālo darbu tālākpārdošanas jomā ir 6% , bet izdevniecības vizuālo darbu izmantojumu reproducēšanai samazināja par 45%, kas saistīts ar minēto PVN likmes celšanu izdevējdarbībai.

AKKA/LAA administrē autoru darbu publiskā izpildījuma u.c. tiesības, bet darbu reproducēšanu mehāniskajā ierakstā administrē AKKA/LAA un visam Ziemeļvalstu un Baltijas reģionam kopīgās organizācijas NCB (Nordic Copyright Bureau) nodaļa **AKKA/LAA-NCB**. Tā 2009. gadā savākusi autoriem par 34% mazāku atlīdzību nekā 2008.gadā, un kopā ap 3/4 veidoja ieņēmumi no Latvijā tirāžētajiem CD, DVD un citiem skaņu nesējiem, bet ¼ - ieņēmumi par autoru muzikālo darbu izmantošanu mobilo telefonu zvanu toņos un piegādi interneta tiešsaistes režimā digitālo fonogrammu veidā. 2009.gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir samazinājusies autoratlīdzība par autoru darbu izmantošanu mobilo telefonu zvanu toņos, jo tirgu pameta vairāki satura nodrošinātāji, kuri piedāvāja mobilo telefonu zvanu melodijas. Šis autoru darbu izmantojuma veids ļoti strauji sāk izzust. 2009. gadā savu darbību pārtrauca daži mazi satura nodrošinātāji internetā. Pamatā Latvijā šādu pakalpojumu sniedz un autoratlīdzību par vietējo repertuāru maksā galvenokārt SIA Mīkrofona Ieraksti (www.doremi.lv) un SIA Platforma Rekords (www.platforma.lv).

Jau vairāk nekā sešus gadus AKKA/LAA veic **atlīdzības iekasēšanu autoriem, izpildītājiem, fonogrammu un filmu producentiem par tukšajiem materiālajiem nesējiem un reproducēšanai izmantotajām iekārtām**, ja tās paredzēts izmantot personīgām vajadzībām. Šo atlīdzības veidu maksā audiokasešu, videokasešu, lāzeru disku, kompaktdisku, minidisku un ierakstīšanai paredzēto iekārtu importētāji. 2009.gadā iekasētās nesēju atlīdzības apjoms krities aptuveni par 40% — to iespaidojusi iedzīvotāju pirkstspēja, importēto preču daudzuma samazināšanās, kā arī tas, ka, attīstoties datu nesēju tehnoloģijām, nākušas klāt jaunas ierīces, ar kurām var veikt autoru darbu kopēšanu personiskām vajadzībām, līdz ar to dažu citu ierīču lietošana likumsakarīgi izbeidzas. Loģisks turpinājums būtu veikt izmaiņas Ministru kabineta noteikumos, kur tiktu definēti jaunie nesēji un noteikts maksājamās atlīdzības lielums. Taču noteikumi nav mainīti 5 gadus, tā radot

zaudējumus tiesību īpašniekiem. Saskaņā ar valsts budžeta izdevumu samazinājumu ar 2009.gada 26.maiju Ministru Kabinets apstiprināja jaunu **publiskā patapinājuma atlīdzības** lielumu, samazinot to no 10% uz 5% no summas, ko bibliotēkas iztērējušas krājumu papildināšanai iepriekšējā gadā. 2009.gadā AKKA/LAA sadalei un izmaksai autoriem, izpildītājiem, fonogrammu producentiem un filmu producentiem no Kultūras ministrijas saņēma finansējumu Ls 128 232. Atlīdzība, ko par publisko patapinājumu 2008.gadā gaidīja tiesību īpašnieki, tika samazināta par 70% jeb vairāk nekā 3 reizes. Kopumā AKKA/LAA savācamā autoru atlīdzība tika aprēķināta un ietverta licencēs un līgumos autoru darbu izmantotājiem, balstoties uz biedrības AKKA/LAA padomes apstiprinātajiem tarifiem, kas saskaņā ar starptautisko tarifu harmonizāciju noteikti, balstoties uz autoru darbu izmantojuma apjomu, kā arī ņemot vērā izmantojuma veidu un darba žanru. Balstoties uz padomes apstiprinātajiem sadales noteikumiem, iekasētā atlīdzība tiek sadalīta, izmantojot autoru darbu lietotāju iesniegtās koncertprogrammas un atskaites. 2009.gadā AKKA/LAA visiem tiesību īpašniekiem kopā izmaksājusi par 20% mazāku atlīdzību nekā 2008.gadā, kas pamatā saistīts ar publiskā patapinājuma atlīdzības līdzekļu samazinājumu no valsts budžeta. Izmaksātās atlīdzības struktūru raksturo sekojoša tabula:

2009.gadā AKKA/LAA izmaksājusi (ieskaitot ienākuma nodokli latos)	
Tiesību īpašnieki	Summa
1. Atlīdzība Latvijas mūzikas, literāro, dramatisko, vizuālo, audiovizuālo un horeogrāfisko darbu autoriem un izdevējiem	1 514 618
2. Atlīdzība ārvalstu autortiesību organizācijām	716 560
3. Atlīdzība ārvalstu blakustiesību īpašniekiem no kabeļTV	29 255
4. Atlīdzība mūzikas izpildītājiem un producentiem Latvijā	163 911
5. Atlīdzība filmu producentiem Latvijā	42 383
6. Atlīdzība izpildītājiem — aktieriem Latvijā	42 383
Kopā:	2 509 110

Saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ar lielākajiem autoru darbu izmantotājiem (radio, TV, kabeļTV, koncertorganizācijas u.c.) šie izmantotāji norēķinās noteiktos laika periodos gada laikā, iesniedzot programmas par autoru darbu izmantojumu līdz nākamā gada martam. Pēc tam notiek programmu apstrāde, atlīdzības sadale autoriem un atlīdzības izmaksa. Latvijas autori savu atlīdzību saņem ik mēnesi, bet lielās kopsummas no raidorganizācijām, par mehānisko ierakstu izmantojumu publiskajā izpildījumā tiek dalītas divreiz gadā. Ārvalstu autoriem atlīdzības sadale notiek vienu reizi gadā, apkopojot visas saņemtās programmas par iepriekšējo gadu, tāpēc ārvalstu organizācijām atlīdzības izmaksa var notikt ne ātrāk kā gadu pēc samaksas. Jāatzīmē, ka autoratlīdzības sadali un izmaksu aizkavē nekvalitatīvi sagatavotas izmantoto

darbu programmas. Tā periodiski veidojas uz noteiktu laiku autoriem vēl nesadalītā atlīdzība. Autoratlīdzības sadalē ārvalstu autoriem AKKA/LAA izmanto Skandināvijas un Baltijas valstu autortiesību organizāciju kopīgo datu bāzi NORD-DOC. Datu bāze, uz ko balstās ārvalstu autoratlīdzības sadale, ir nesalīdzināmi plašāka un sarežģītāka par Latvijas autoru datu bāzi. Uz 31.12.2009 AKKA/LAA pārstāvēja 4 080 Latvijas autorus — par 215 vairāk nekā 2008.gadā —un vairāk nekā 4 miljonus autoru no 103 ārvalstu autortiesību organizācijām. Ar AKKA/LAA toreizējās valdes lēmumu 1997.gadā tika izveidots Kultūras, izglītības un sociālais fonds. Ar 2003.gada 5.februāri AKKA/LAA vienīgā dalībnieka kopsapulces lēmumu fonds pārdēvēts par Kultūras un izglītības (KI) fondu. KI fonda līdzekļus veido atskaitījumi no atlīdzības ārvalstu autoriem 10% apmērā atbilstoši līgumiem ar ārvalstu autortiesību organizācijām par savstarpējo pārstāvētību. Uzkrātos fonda līdzekļus izlieto saskaņā ar KI fonda noteikumiem. KI fonda līdzekļu izlietojumu 2009.gadā AKKA/LAA padome apstiprināja 21.01.2010. Fonda līdzekļu atlikums 2009.gada 31.decembrī bija 23 302 latu. Neraugoties uz krīzes radīto iespaidu savāktās atlīdzības apjomā, novērtējam 2009.gadu kā veiksmīgu. AKKA/LAA ieņēmumi pārsnieguši izdevumus par 34 441 latiem, kas saskaņā ar statūtiem pievienoti biedrības rezerves fondam. AKKA/LAA 2009.gadā turpinājās ISO darba

kvalitātes vadības sistēmas izstrāde un ieviešana organizācijas darbībā. Biedrības AKKA/LAA pilns 2009.gada pārskats un revidenta ziņojums iesniegts VID reģionālās iestādes Centra rajona nodaļā un saskaņā ar Autortiesību likumu — LR Kultūras ministrijā. Saīsinātā balance publicēta laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”. Pārskats par AKKA/LAA savākto un autoriem sadalīto atlīdzību izsūtīts visām ārvalstu organizācijām, ar kurām AKKA/LAA noslēgusi līgumus, kā arī Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas (CISAC) sekretariātam un publicēts biļetenā “AKKA/LAA Ziņas”, ko saņem AKKA/LAA pārstāvētie autori. □

Inese Paklone,
AKKA/LAA izpilddirektore

Autortiesību bezgalības balva 2009

Pagājušā gada 9.novembrī tika pasniegtas Autortiesību bezgalības balvas autoriem, kuru darbi 2008.gadā izmantoti visvairāk reižu dažādos veidos. Autortiesību bezgalības balvas pasniegšanas sarīkojums kļuvis par Latvijas kultūras dzīvē nozīmīgu tradīciju — tika aizsākta jau otrā balvu pasniegšanas desmitgade.

Smalks novembra lietus visu dienu bija cītīgi mazgājis Rīgas ielas, lai pašā vakarā pa tām varētu kopā sanākt dažādi autori un viņu draugi un tikties Dailes teātra Mazajā zālē, kur ģēniji Puškins, Bahs un Dalī jau 11.reizi pasniedza apbalvojumu autoriem, kuri spējuši radīt darbus, kas tiek un vēl tiks izmantoti bezgala ilgi, bezgala daudz reižu bezgala daudz veidos. Šajā reizē apbalvojumu piramidveida pulksteņa un dāvanu kartes veidā saņēma 28 autori.

Par Autortiesību bezgalības balvu

Autortiesību bezgalības balvas būtība ir parādīt to, ka labs darbs, lai cik sen tas arī

nebūtu radīts, var tikt izmantots daudzas reizes un visdažādākajā izpildījumā: romāns var tikt tulkots dažādās valodās, tas var tikt dramatizēts un iestudēts teātrī, tā fragmenti var tikt izmantoti citos darbos; mūziku var izdot jaunos albumos un iekļaut izlasēs, to var izmantot izrādēs, filmās, pasākumos un mobilo telefonu zvanu toņos; mākslas darbu vai fotogrāfiju var demonstrēt izstādēs, pārdot, publicēt preses izdevumos, izmantot kalendāru vai kartīšu noformējumos.

Jo darbs ir interesantāks un labāks, jo biežāk un visdažādākajos veidos tas tiek lietots. Ir gadījumi, kad savu popularitāti atgūst pirms ilga laika radīts darbs, vai arī kāds darbs tiek regulāri lietots ilgu laika posmu. Tādēļ nav nozīmes tam, kad darbs ir radīts, bet gan tam, cik bieži un kādos veidos tas tiek izmantots. Darba

lietošanas laikā un veidos neierobežoto iespēju dēļ apbalvojums ir saņemis Autortiesību bezgalības balvas nosaukumu. Autortiesību bezgalības balvu nepiešķir žūrija — tās laureātus nosaka, balstoties uz bezkaislīgu statistiku, ko nodrošina autoru darbu lietojuma datorizēta uzskaitē.

Gundega Šmites Mežaraupas darbi guvuši ievērojamu atzinību ārzemēs

"Prāta Vētra" tikko pieradinājusi šo balvu

Autoram saņemt šādu balvu nozīmē, ka viņa darbs tiek daudz un plaši izmantots

Ģēniju mirklis

Šajā reizē Dalī (Andris Bērziņš), Puškins (Artūrs Skrastiņš) un Bahs (Jānis Paukštello) tikās uz Dailes teātra skatuves, lai iemūžinātu sevi, Autortiesību bezgalības balvas saņēmējus un visus sanākušos autoru draugus vairākos televīzijas raidījumos. Vakars izvērtās garš un dažādu sajūtu pārpilns — kā jau tas labiem raidījumiem piedienas. Pirmā raidījuma sākumā par balvu īsi izstāstīja rakstnieks un AKKA/LAA padomes loceklis Ēriks Hānbergs. Tad nāca Ivo Fomins ar dziesmu "Mēs dzīvojam pasakās". Par šo dziesmu kā 2008.gadā visvairāk skanējušo dziesmu radio, televīzijā, koncertos un mehāniskajā ierakstā balvas saņēma darba

Jānis Peters aicina: "Nāc pie puikām!"

Andrejs Migla atceras, kā kļāties princim un ubaga zēnam

autori Ivo Fomins, Edmunds Aizkalns, Edijs Šnipke, Jānis Lemežis un Roberts Dinters. "Zināt, kā paskatīties, nozīmē zināt izgudrošanas ceļu. Skatīšanās ir izgudrošana. Fotografēšana ir pasaules skatīšanās, izgudrošana," teica Dalī, pasniedzams balvu Ilmāram Znotiņam par fotodarbu izstādī Autoru naktī 2008, par darbu demonstrēšanu Latvijas Televīzijā, publicēšanu žurnālā "Ievas stāsti", publicēšanu grāmatās "100 Latvijas sievietes kultūrā un politikā" un "90 Latvijas gadu". Ir darbi, kas Latvijas kultūrā ir bijuši un, šķiet, būs vienmēr. Pie šīs kategorijas noteikti jāpieskaita arī Raimonda Paula un Jāņa Petera radītie darbi, jo tie nezaudē aktualitāti pat vairāku gadu desmitu laikā. Šoreiz autori saņēma balvas par pirms gandrīz 30 gadiem radītu darbu — 1982.gadā Operetes teātrī izveidotās izrādes "Nāc pie puikām!" dziesmu izmantojumu, veidojot Edmunda Nizjurska stāsta interpretāciju iestudējumam Latvijas Leļļu teātrī.

2008.gadā noteikti daudzi klusiņām pie sevis dungojuši vai koncertā skaļi līdzī dziedājuši: "Es esmu balts uz tumši sarkana fona, mobilais tavš, kas vienmēr ir zonā.." Tādēļ likumsakarīgi, ka par visvairāk skanējušo dziesmu radio, televīzijā, koncertos un mehāniskajā ierakstā tika atzīta "Prāta Vētras" dziedātā "Ja tikai uz mani tu paskatītos". Uz skatuves kāpa Jānis Jubalts un Māris Mihelsons, lai saņemtu "Autortiesību bezgalības balvu" gan par savu veikumu, gan savu tobrīd klāt neesošo radošo kolēģu Renāra Kaupera, Gustava Buteļa un Kaspara Rogas veikumu. Katrai vietai un lietai ir savs stāsts, un Autortiesību bezgalības balvas saņēmēja Māra Brašmane katras vietas un lietas stāstu sadzird un stāsta tālāk caur savām fotogrāfi-

jām, par kuru izmantojumu Jaunā Rīgas teātra izrādē "Klusuma skaņas", izstādīšanu galerijā "Garāža" un reproducēšanu pastkartē, raidīšanu Latvijas Televīzijā, publicēšanu preses izdevumos un Tukuma muzeja rakstu krājumā "Tukuma novada kultūrvēsture" fotogrāfe saņēma balvu.

Daudziem 1988.gadā uzvestā rokopera "Lāčplēsis" saistās ar īpašām atmiņām un sajūtām par laiku, idejām un brīves gaidu strāvotumu, kas caurvij uzvedumu. Pēc 20 gadiem "Lāčplēsis" tika atkal atjaunots — 2008.gada 20.jūnijā to izrādīja atjaunotā koncertuzvedumā Burtņieku estrādē. Atjaunotais koncertuzvedums tika iekļauts arī 2008.gada Dziesmu svētku koncertos, demonstrēts TV, skanējis radio. Par spēju radīt tik

spēcīgu un neaizmirstamu darbu Autortiesību bezgalības balvu saņēma rokoperas autori Māra Zālīte un Zigmars Liepiņš. Autortiesību bezgalības balvu saņēma komponiste Gundega Šmite Mežaraupa par skaņdarbu

"Light seeking light" kā ārvalstīs visvairāk skanējušo akadēmisko darbu. Par šī darba neparastumu aizdomājās arī Bahs: "Kad runā mūzika, kad cilvēka balss skan tā, kā nekad neskan ikdienišķā cilvēku saskarsmē, šķiet, ka tā vairs nav cilvēka, bet pašas pasaules balss, ko komponists tikai pierakstījis tādu, kādu dzirdējis..."

Aktuālākā tēma amaterteātru izrādēs 2008.gadā bijusi dzīve laukos. To skaidri apliecina lielais amaterteātru skaits, kas šajā sezonā spēlējuši Baibas Jukņevičas lugu "Ak,

ši jaukā lauku dzīve". Pati Autortiesību bezgalības balvas saņēmēja ir nedaudz samulsusi par lugas lielajiem panākumiem un atklāj, ka nav profesionāla literāte un, sākot rakstīt šo lugu, nemaz īsti nav zinājusi, kas un kā ir jādara. Iespējams,

Fotogrāfe Māra Brašmane pamana interesantus rakursus it visur un visā

*Vakars
izvērtās garš
un dažādu
sajūtu
pārpilns*

tieši patiesais un nesamākslotais skats uz notikumiem lauku ikdienā arī ir lugas panākumu atslēga. Tautasdziesma ir katras tautas un kultūras svarīga identitātes sastāvdaļa.

➔ turpinājums 14.lpp

Popularitāti atguvusi grupas "Otra Puse" dziesma par savādo meiteni

Gvido Linga — dziesmas "Gan" komponists

Laimdota dzied Zanes Dombrovskas izpildījumā vēlreiz atgādināja par Māras Zālītes un Zigmara Liepiņa rokoperu "Lāčplēsis"

Starp vēlmi izmantot mūziku un tās cenu

Par muzikālo, literāro un horeogrāfisko darbu izmantojumu publiskā izpildījumā 2009.gadā iekasēti 1 141 689 latu, kas ir par 354 801 latiem jeb 23,7% mazāk nekā 2008.gadā. 2009.gads ir pirmais gads biedrības darbības laikā, kad Muzikālo darbu nodaļas kalendārā gada ietvaros iekasētajā autoratlīdzībā ir samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu.

Pēc iepriekšējo gadu straujās ekonomiskās izaugsmes, sākoties Latvijas ekonomikas lejupslīdei, finanšu krīzes procesi būtiski samazināja pakalpojuma nozaru pieprasījumu. Krasi mazinājās pieprasījums pēc tām precēm, kas nav pirmās nepieciešamības preces, attiecīgi saruka uzņēmēju interese par autoru darbu izmantošanu.

Lielākais iekasētās autoratlīdzības kritums 2009.gadā ir koncertu segmentā. Ja 2008.gads iezīmējās ar lielu ārvalstu izpildītājmākslinieku koncertu skaitu un attiecīgi arī salīdzinoši augstām biļešu cenām, tad 2009.gadā bezdarba līmeņa pieaugums un iedzīvotāju ienākumu samazinājums noteica koncertu un citu izklaides pasākumu pieejamību. Samazinājās populāru ārvalstu izpildītājmākslinieku koncertu skaits un koncertu ieejas maksas ieņēmumi, skaitļiski palielinājās koncerti ar nelielu klausītāju skaitu. 2009.gadā par darbu izmantojumu koncertos iekasēti 310 235 Ls, kas ir par 43% mazāk nekā 2008.gadā.

Otrs lielākais iekasētās autoratlīdzības kritums — 42% ir par muzikālu, literāro un horeogrāfisku darbu izmantojumu vienreizējos kultūras, sporta un izklaides pasākumos. 2009.gadā iekasēts 35 483 Ls. Samazinājums skaidrojams ar to, ka 2009.gadā kultūrai finansējumu samazināja pašvaldības, tāpat saruka Kultūrkapitāla fonda atbalstīto projektu skaits un finansējums.

2009.gadā par 27% samazinājusies autoratlīdzība, kas iekasēta par darbu izmantojumu mūzikas klubos, naktsklubos, neskatoties uz to, ka licencēto objektu skaits palicis nemainīgs. 2009.gadā iekasēts 44 055 Ls, salīdzinoši 2008.gadā iekasēts 60 610 Ls. Tas izskaidrojams ar mūzikas klubu un naktsklubu sektorā 2009.gadā izveidojušos praksi atteikties no ieejas maksas (biļetēm), un

attiecīgi tiek maksāts tikai autoratlīdzības minimums par pasākumu. 2009. gadā samazinājusies arī iekasētā autoratlīdzība par mūzikas publisko izpildījumu, demonstrējot filmas. Neskatoties uz to, ka 2009.gadā tika atklāti jauni kinoteātri un filmu mūzikas izmantojumam izsniegtas 113 licences (2008.gadā izsniegtas 63 licences), iekasēti 59 091 Ls, kas ir par 11% mazāk nekā 2008.gadā.

“Kādēļ zila putniņš kluse?” Vika un Imanta Kalniņa senais jautājums atkal aktuāls

2009.gadā restorānu, bāru, kafējnicu segmentā kopējais licencēto objektu skaits saglabājās iepriekšējā gada līmenī, bet gads iezīmējās ar krasu uzņēmumu mainību. Daudzi uzņēmumi, kas vairāk nekā piecus, pat desmit gadus šajā nozarē bija darbojušies sekmīgi, slēdza restorānus, bārus, kafējnicas un no licencēm atteicās. Vienlaikus ēdināšanas pakalpojumu sektorā 2009.gadā iezīmējās jauna tendence — “viendieniši” — liels skaits jaunatvērtu kafējnicu, kuras noturējās tirgū tikai dažus mēnešus. Lai nodrošinātu licenču saņemšanu, jaunajiem tirgus dalībniekiem veltījām daudz laika gan atrodot tos, gan izskaidrojot licences saņemšanas nepieciešamību. Tomēr daudzus gadījumos uzņēmumi tā arī pazuda, nenorēķinoties ar autoriem par mūzikas atskaņošanu. Tāpat ēdināšanas uzņēmumu vadītāji aktīvi centās ekonomēt līdzekļus, samazinot mūzikas izmantojuma apjomu — restorāni izpildītāju priekšnesumu aizvietoja ar mehānisko ierakstu atskaņojumu, samazinājās kafējnicu telpu skaits un platība. Par mūzikas publisko izpildījumu restorānos, bāros, kafējnicās 2009.gadā iekasēts 236 668 Ls — par 17 tūkstošiem latu mazāk nekā 2008.gadā.

Līdzīgas tendences kā ēdināšanas pakalpojumu sektorā bija novērojamas arī tirdzniecības uzņēmumu segmentā — uzņēmumi samazināja izmaksas, pārtraucot mūzikas atskaņošanu. Pārskata periodā iekasētā autoratlīdzība ir par 28 135.06 Ls mazāka nekā iepriekšējā gadā, kas skaidrojams arī ar tarifa samazinājumu mūzikas publiskam izpildījumam veikalos. 2009.gadā bija vērojama mazo uzņēmumu rašanās pakalpojumu sektorā — par 10% palielinājies licencēto pakalpojumu uzņēmumu skaits (frizētavas, solāriji, skaistumkopšanas saloni u.c.). Savukārt iekasētā autoratlīdzība bija 17 755 Ls — par 10% mazāk nekā iepriekšējā atskaites periodā, jo arī šajā sektorā

ar 01.01.2009. tika samazināts tarifs mūzikas izmantojumam. 2009.gadā, paliekot nemainīgam licencēto kultūras, tautas namu skaitam — 403, par 5121 Ls palielinājies autoratlīdzības ieņēmums, kas skaidrojams ar to, ka virkne kultūras/tautas namu norēķinās par darbu izmantojumu tikai vienu reizi gadā, t.i., 2009.gada sākumā norēķinājās par 2008.gadā organizētajiem pasākumiem, kad pašvaldības vēl nebija samazinājušas finansējumu kultūrai. Tomēr jau 2009.gada otrajā pusē vērojama tendence pašvaldību organizētajās kultūras norisēs meklēt pēc iespējas lētākus risinājumus ierobežota vai pat neesoša finansējuma apstākļos, daļēji vai pilnībā atsakoties no autortiesību aizsargāta repertuāra izmantojuma. Pieaudzis izsniegto licenču skaits mūzikas publiskam izpildījumam sporta centros un klubos, tāpat palielinājies licenču skaits mūzikas atskaņošanai viesnīcās viesu numuros. Izvērtējot Muzikālo darbu nodaļas veikto licencēšanas darbu 2009.gadā, secināms, ka pašreizējās ekonomiskās situācijas apstākļos mūzikas izmantojumā publiskā izpildījumā iezīmējās trīs tendences: palielinās kopējais licencēto objektu un izsniegto licenču skaits, bet daudzi objekti darbojas īslaicīgi; samazinās mūzikas izmantojuma apjoms un iekasētās autoratlīdzības apjoms; klientu plūsma pieaug nodaļas darbinieki būtisku darba daļu velta līgumu darbības pārtraukšanas procedūrām un izskaidrošanas darbam, tādējādi, samazinoties ienākumiem, pieaug administrēšanas izmaksas. Mūzikas publiskā izpildījuma licencēšanas rezultāts — iekasētā autoratlīdzība — parāda sabiedrības kultūras patēriņa tendences, tajā skaitā ienākumu samazinājumu autoriem 2009.gadā. □

Imāra Dombrovska,

AKKA/LAA Muzikālo darbu nodaļas vadītāja

Kopsavilkums par AKKA/LAA savākto atlīdzību autoriem un citiem tiesību īpašniekiem (bruto) 2009.gadā

	2009.gads	2008.gads	%
Muzikālo darbu tiesības	2 191 985.31	2 417 335.53	-9.32%
Komerčiālās radio raidorganizācijas	138 375.64	193 702.95	
Sabiedriskā radio raidorganizācija	376 565.88	173 105.34	
Komerčiālās TV raidorganizācijas	303 865.80	309 642.52	
Sabiedriskā TV raidorganizācija	105 156.00	114 000.00	
Kabeļtelevīzijas	112 695.43	88 849.72	
Mūzika internetā	13 637.70	41 545.16	
Publ. izpild. (koncerti, kafējnicas, veikali u.c.)	1 082 597.48	1 430 096.85	-24.30%
Publ. izpild. (filmu mūzika)	59 091.38	66 392.99	
Dramatisko un muzikāli dram. darbu tiesības	378 504.65	374 466.03	1.08%
Teātris	315 250.70	327 976.00	
Kabeļtelevīzijas	33 658.71	25 470.60	
Sabiedriskā radio raidorganizācija	18 007.63	15 720.97	
Sabiedriskā TV reproducēšana	477.78	1 108.12	
Sabiedriskā TV raidorganizācija	11 109.83	4 190.34	
Literāro darbu tiesības	52 681.67	62 496.58	-15.70%
Sabiedriskā TV raidorganizācija	549.27	331.18	
Sabiedriskā radio raidorganizācija	12 005.08	10 480.64	
Kabeļtelevīzijas	22 439.14	16 980.41	
Horeogrāfija (Sabiedriskā TV)	978.93	169.62	
Izdevniecības	16 709.25	34 534.73	
Vizuālo darbu tiesības	31 012.61	42 370.01	-26.81%
Sabiedriskā TV raidorganizācija	1 379.31	2 151.37	
Kabeļtelevīzijas	16 027.96	10 671.38	
Izdevniecības	4 687.76	8 588.37	
Vizuālo darbu izstādīšana valsts iestādēs un kultūras org.	14.00	380.19	
Tālākpārdošana	7 495.08	20 578.70	
Vizuālo darbu iekļaušana filmās un reklāmās	1 364.50	0.00	
Vizuālo darbu reproducēšana datu nesējos	44.00	0.00	
Audiovizuālo darbu tiesības	121 406.43	96 848.49	25.36%
Reproducēšana	631.24	1 514.70	
Sabiedriskā TV raidorganizācija	27 386.53	14 408.24	
Komerčiālās TV raidorganizācijas	4 001.70	8 253.27	
Kabeļtelevīzijas	82 811.11	63 637.43	
Filmu noma	313.85	598.11	
Filmu demonstrēšana	6 262.00	8 436.74	
Atlīdzība autoriem no ārzemēm	94 890.93	95 196.42	-0.32%
Publiskais izpildījums (mūzika)	61 631.59	85 696.67	
Dramatisko darbu tiesības	26 097.11	6 134.74	
Literāro darbu tiesības	385.48	0.00	
Vizuālo darbu tiesības	6 772.86	1 882.54	
Audiovizuālo darbu tiesības	3.89	1 482.47	
Mērķa rezerves no kabeļtelevīzijām	3 003.67	10 202.37	-70.56%
Tukšie audionesēji — mūzika	71 468.86	115 853.32	-38.31%
Tukšie audiovizuālie nesēji — filmas	25 960.69	45 457.40	-42.89%
AKKA/LAA-NCB mehānisko ierakstu tiesības	64 890.33	98 276.24	-33.97%
AKKA/LAA-NCB līgumsodi	313.18	501.14	-37.51%
Kopā atlīdzība autoriem	3 036 118.33	3 359 003.53	-9.61%
Ieņēmumi no banku % autoriem	264 610.30	236 779.01	11.75%
Kopējie ieņēmumi autoriem ar banku %	3 300 728.63	3 595 782.54	-8.21%
Publiskā patapinājuma atlīdzība autoriem	130 579.58	432 301.07	-69.79%
Ieņēmumi no banku % autoriem	3 901.37	7 408.65	-47.34%
Kopā publiskā patapinājuma atlīdzība autoriem ar banku %	134 480.95	439 709.72	-69.42%
Kopā atlīdzība autoriem	3 166 697.91	3 791 304.60	-16.47%
Kopā atlīdzība autoriem ar banku %	3 435 209.58	4 035 492.26	-14.88%
Atlīdz. mūz. izpildīt. un fonogr. produc. (LalPA)	109 499.63	177 063.70	
Atlīdzība filmu producentiem	26 045.69	45 571.90	
Atlīdzība izpildītājiem (aktieru apvienība)	26 045.69	45 571.78	
Kopā atlīdzība blakustiesību organizācijām	161 591.01	268 207.38	-39.75%
Banku % blakustiesību organizācijām	9 018.76	11 433.18	-21.12%
Kopā atlīdzība blakustiesību organizācijām ar banku %	170 609.77	279 640.56	-38.99%
Kopā atlīdzība visiem Latvijas tiesību īpašniekiem	3 328 288.92	4 059 511.98	-18.01%
Kopā atlīdzība visiem Latvijas tiesību īp. ar banku %	3 605 819.35	4 315 132.82	-16.44%
Citu tiesību īpašnieku daļa no kabeļtelevīzijām (AGICOA, ZDF)	31 530.59	27 712.89	13.78%
Pavisam kopā	3 637 349.94	4 342 845.71	-16.25%
t.sk. ieņēmumi no bankas uzkrājumiem procentiem un depozītiem	277 530.43	255 620.84	8.57%

Konference “Intelektuālais īpašums un informācijas sabiedrība ES” Barselonā

Barcelonā 2010.gada 26.februārī notika vienas dienas konference par Eiropas Savienības politiku, normatīvo aktu bāzi un judikatūru intelektuālā īpašuma jautājumos saistībā ar konkurences tiesībām, autortiesību kolektīvo pārvaldījumu un tiesībām uz privātumu.

Konferences laikā tika apspriesta atsevišķu valstu pieredze muzikālo darbu pārrobežu licencēšanā, mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju uzraudzības specifika dažādās valstīs un intelektuālā īpašuma tiesību licencēšana, ņemot vērā Eiropas Savienības ietvaros pastāvošo pakalpojumu sniegšanas brīvību.

Konferencē piedalījās gan Eiropas Savienības mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju pārstāvji, gan pārstāvji no Eiropas Komisijas un Eiropas Parlamenta. Līdz ar to konferences ietvaros mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju dalībnieki varēja gan dalīties pieredzē, gan arī uzzināt ES pārstāvju viedokli par turpmākajām intelektuālā īpašuma tiesību attīstības perspektīvām ES ietvaros gan paredzamo normatīvo aktu regulējuma, gan rekomendāciju veidā. □

Imants Belogrīvs,

AKKA/LAA Juridiskās nodaļas vadītājs

AKKA/LAA veic starptautisku iemaksu autoru atbalstam

Pēc postošās 2010.gada 27.februāra zemestrīces Čīlē Starptautiskā Autoru un komponistu biedrību konfederācija CISAC izveidoja fondu cietušo autoru atbalstam.

Fonds izveidots ar mērķi palīdzēt Čīles autoriem, kuri zemestrīcē ir zaudējuši savas mājas un iedzīvi, bet plānots, ka turpmāk ar šī speciālā fonda palīdzību tiks atbalstīti arī citi grūtībās nonākušie autori.

Pēc CISAC aicinājuma visām pasaules autortiesību organizācijām savu iespēju robežās ziedot fondam naudu arī AKKA/LAA padome nolēma ziedot 1000 Ls no AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonda līdzekļiem. □

Agnese Kārše,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Raidorganizāciju nodaļas 2009.gada darbs

Raidorganizāciju nodaļa 2009.gadā iekasēja 1 256 143 Ls. Lielākais autoratlīdzības maksātājs 2009.gadā bija valsts radio. Jāņem vērā, ka 100 357 Ls no Latvijas Radio 2009.gadā samaksātās autoratlīdzības summas ir atli dzība muzikālo darbu autoriem par 2002. un 2003.gadu, kas atbilstoši Latvijas Radio un AKKA/LAA noslēgtā un tiesā apstiprinātā izlīguma nosacījumiem bija jāsamaksā līdz 2008.gada 31 .decembrim.

Savukārt Ls 57 092 bija Latvijas Radio parādi par 2008.gadu, kas tika apmaksāti atbilstoši noslēgtajam parādu apmaksas grafikam. Patlaban īpaši jāuzteic Latvijas kabeļoperatori, jo uz šo brīdi visi rēķini par 2009.gadu ir apmaksāti. Diemžēl atšķirībā no Latvijas Radio sabiedriskā televīzija joprojām raida muzikālos darbus bez licences un nemaksājot autoriem pienākošos autoratlīdzību atbilstošā apjomā. Tā, piemēram, pērn aprīlī Latvijas Televīzija samaksāja autoriem Ls 10 287 ar norādi “Galīgā samaksa par autoru muzikālo darbu izmantošanu par 2008.gadu”. Sadalot šo summu ar 365 gada dienām, visiem LTV1 un LTV7 programmās 2008.gadā raidīto muzikālo darbu autoriem kopā par vienu dienu maksāts Ls 28.18. Protams, ka šāda Latvijas Televīzijas nostāja autoriem nav pieņemama. Patlaban AKKA/LAA Augstākās Tiesas Civillietu tiesu palātā apelācijas kārtībā ir pārsūdzējusi pirmās instances — Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 21.jūlija spriedumu. Ar šo spriedumu no Latvijas Televīzijas par labu AKKA/LAA kopā tika piedzīts Ls 138 060 un licences līgums tika atzīts par noslēgtu līdz 2012.gada beigām ar tiesas noteiktu autoratlīdzības lielumu 1% no televīzijas ieņēmumiem par mūzikas izmantojuma daudzumu no 20%—30% LTV programmās. Jānorāda, ka, pirmkārt, abās LTV programmas pretēji LTV apgalvotajam kopējais mūzikas izmantojuma apjoms pārsniedz 30%, un, otrkārt, par šādu mūzikas izmantojuma apjomu autori noteikuši televīzijām ar nacionālo apraidi maksāti ievērojami vairāk — 1.5% no televīzijas ieņēmumiem. Privātās televīzijas kopā 2009.gadā samaksāja 303 866 Ls, lielāko autoratlīdzības daļu samaksāja SIA “Pirmais Baltijas Kanāls”, otrs lielākais maksājums bija no SIA “TV 3 Latvija”. Savukārt A/s “Latvijas Neatkarīgā Televīzija” (LNT) 2009.gada februārī ir samaksājis tikai Ls 32 080, kas ir maksājums par 2007. gadu. Par 2008.gadu, 2009.gadu līdz šim LNT vispār nav maksājis. Vēl viena televīzija, kura pēdējo autoratlīdzības maksājumu AKKA/LAA ir veikusi 2007.gadā (par 2003. līdz 2006.gadu) ir SIA “TV 5 Rīga”, 2008.gadā, 2009.gadā neskato ties uz AKKA/LAA prasībām un tikšanās laikā solīto vispār neko nav maksājis. AKKA/LAA patlaban ir iesniegusi kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 11.septembra spriedumu AKKA/LAA prasībā pret SIA “TV Rīga” par autortiesību aizsardzību un kompensācijas piedziņu. Visās trīs tiesu instancēs ir izskatīta pirmā AKKA/LAA pret raidorganizācijām ierosinātā lieta par autortiesību aizsardzību un naudas kompensācijas un zaudējumu piedziņu pret A/s “Kurzemes Radio”. 2010.gada 26.februārī saņēmām LR Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 25.novembra spriedumu, ar kuru Senāts noraidīja AKKA/LAA kasācijas sūdzību, tādējādi spēkā stājies Kurzemes apgabaltiesas 2008.gada 30.septembra spriedums un atzīts par noslēgtu A/s “Kurzemes Radio” un AKKA/LAA licences līgums 2005.gada 19.aprīļa redakcijā ar līguma darbības termiņu

līdz 2010.gada 31.decembrim, tiesai nosakot autoratlīdzības lielumu 3% no līgumā definētajiem ieņēmumiem un piedzenot par labu AKKA/LAA no A/s “Kurzemes Radio” kopā Ls 2490. Jāatzīst, ka šis spriedums nav autoriem labvēlīgs, jo ar to tiek atzīts, ka, pirmkārt, tiesa var autoru vietā noteikt, cik maksā autoru darbs, otrkārt, faktiski tiek legalizēta autoru darbu izmantošana bez licences, jo atliek vien radio “uzsākt sarunas” par licences līguma noslēgšanu un laiku pa laikam veikt sev pieņemamu autoratlīdzības daļas maksājumu, lai vēlāk licences līgums tiktu atzīts par noslēgtu, kaut arī puses nav vienojušas par maksājamās autoratlīdzības lielumu, kas ir jebkura līguma būtiska sastāvdaļa. Pēc vairākus gadus ilgušas tiesvedības tiesa atzīst licences līgumu par noslēgtu un nosaka maksājamās autoratlīdzības lielumu, kas ir mazāks par AKKA/LAA tarīfos autoru noteikto. Šeit vietā norādīt, ka 2010.gada 14.janvārī Administratīvā apgabaltiesa izskatīja biedrības “Latvijas Raidorganizāciju asociācija” pieteikumu par Konkurences padomes 2008.gada 13.februāra lēmumu par lietas izpēti izbeigšanu (šajā lēmumā konkurences padome atzina, ka AKKA/LAA tarifi par muzikālu darbu izmantošanu raidorganizācijām ir taisnīgi un ekonomiski pamatoti un AKKA/LAA darbībā nav novērojama ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana, pretēji tam, kā to iepriekš paudusi Latvijas Raidorganizāciju asociācija). Šajā spriedumā norādīts, ka apgabaltiesas ieskatā Konkurences padome “pamatoti secināja, ka AKKA/LAA noteiktie autoratlīdzības tarifi nav uzskatāmi par pašiem zemākajiem (bet tie ir vieni no zemākajiem), un tie ir uzskatāmi par samērojamiem ar citu valstu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju noteiktajiem autoratlīdzības tarifiem.” Latvijas raidorganizāciju asociācija šo spriedumu patlaban ir pārsūdzējusi kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā. □

Ance Balode,

AKKA/LAA Raidorganizāciju nodaļas vadītāja

Audiovizuālo darbu nodaļas paveiktais 2009.gadā

Par audiovizuālu darbu izmantošanu 2009.gadā tika samaksāts 38 595 Ls, un no šīs summas VB SIA “Latvijas Televīzija” samaksāja 27 386 Ls (2008.gadā — 14 408 Ls), uzstādot līdz šim pārraidīto AKKA/LAA pārstāvēto autoru veidoto latviešu filmu skaita un kopumā gada laikā samaksātās autoratlīdzības absolūto rekordu.

Pērn strauji samazinājās kinofilmu iznomātāju skaits un par nomu iekasētās autoratlīdzības lielums, un 2009.gada augusta beigās AKKA/LAA vērsās ar lūgumu Kultūras ministrijā no 2010.gada 1.janvāra anulēt Kultūras ministrijas izsniegto atļauju veikt mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu attiecībā uz audiovizuālo darbu nomu un īri. Anulētā atļauja attiecas tikai uz audiovizuālo darbu (kinofilmu) nomu un īri nomas punktos. Pārējos autortiesību administrēšanas veidus tā neskar. Salīdzinot ar 2008.gadu, nedaudz samazinājās par latvie-

šu filmu publisku demonstrēšanu iekasētās autoratlīdzības lielums, kopā samaksāts Ls 6262. Tāpat samazinājies 2009.gadā pārdoto filmu kopiju (VHS, DVD) skaits, domājams, šī tendence turpināsies arī 2010.gadā. □

Ance Balode,

AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas vadītāja

ISAN tavam kino

ISAN (International Standard Audiovisual Number — Starptautiskais standarta audiovizuāla darba numurs) ir unikāls audiovizuāla darba identifikators. Tāpat kā grāmatām un citiem izdevumiem tiek piešķirts ISBN numurs, tā filmām — neatkarīgi no to žanra — tiek piešķirts ISAN. Grāmatu standartnumerācija ISBN uzsākta 1970.gadā, tagad katrai Latvijā izdotai grāmatai ir savs ISBN numurs. ISAN numuri kalpo kā atslēgas elements bibliotēku, izdevniecību, izplatītāju un citu iestāžu uzskaitē. ISBN numuru izmanto arī AKKA/LAA, veicot publiskā patapinājuma atli dzības sadali.

Tāpat veicināma ir arī ISAN numura — audiovizuālo darbu identifikatora — iegūšana. ISAN ir ISO standarts un nav obligāts, bet producenti un darba autori var tikai iegūt, piesaistot savam darbam ISAN numuru. ISAN numurs satur informāciju par darbu — pirmās 12 zīmes ir unikāls audiovizuāla darba identifikators, nākamās četras ir sērijas (piem., seriāliem, raidījumiem) numurs, bet numura beigu daļa satur papildus informāciju par darba versiju. Tā vienam daudzsēriju darbam pirmā numura daļa visām sērijām būs vienāda, bet mainīsies sērijas numurs otrajā daļā.

Gvido Linga dziedmā “Gan” par to, kas būtu, ja būtu

ISAN 1881-667C-3420-0000-7-9F3A-0245-U
identifikators sērijas nr. versija

Versijas daļa norāda darba atšķirīgās versijas — valodu, subtitrus, formātu (DVD vai platekrāna, kāda ir izšķirtspēja), garumu u.c. ISAN numurs tiek izmantots līgumos, kuri tiek slēgti par darbu (piemēram, līgums starp producentu un filmas autoriem), kā arī dažādos datu nesēju formātos (DVD, elektronisks fails u.c.). ISAN numurs parādās kopā ar informāciju par filmu (uz plakātiem, DVD vāciņiem, programmās), un to var izmantot audiovizuālo darbu datubāzēs

darbu meklēšanai. ISAN izmanto kā marķieri aizsardzībai pret darbu digitālu pavairošanu (ISAN numurs ir daļa no DRM tehnoloģijas). Lejupielādējot audiovizuālus darbus internetā, identifikācijai arī tiek izmantots ISAN numurs, tāpat kā HD DVD un Blu-ray formātā satura identifikācijai. Piemēram, AKKA/LAA par vienu gadu no raidorganizācijas saņem informāciju par vidēji 2500 rādītiem darbiem, tai skaitā gan mākslas filmām, gan seriāliem un dokumentālajām filmām, kā arī citu žanru darbiem. Sadalei tiek izmantotas starptautiskas datubāzes, un viena darba identifikācija aizņemtu dažas sekundes, ja vien darbam būtu ISAN numurs. Sekojoši, ISAN numurs nodrošina precīzu un ātru atli dzības sadali.

Kā iegūt ISAN numuru

ISAN administrē ISAN Starptautiskā aģentūra Ženēvā, Šveicē. Eiropā ir izvietotas vairākas ISAN vietējās aģentūras, kuras pēc pieprasījuma var piešķirt ISAN numurus (Latvijā gan patlaban nav). Informācija par aģentūrām atrodama informatīvā ISAN mājas lapā www.isan.org. ISAN numura iegūšanai var pieteikties gan audiovizuāla darba autori, gan producenti, kā arī raidorganizācijas. Maksa par vienu ISAN numuru ir LVL 16,48, par VISAN (ISAN versija jau esošam numuram) — LVL 4,71. Lai iepazītos ar ISAN, mājas lapā www.isan.org ir pieejams meklētājs, kurš pēc ievadīta darba nosaukuma vai ISAN numura parāda rezultātus. Reģistrētiem lietotājiem, kuriem nepieciešama precīza informācija, iespējams iegūt pilnu ierakstu par filmu. ISAN numurs kā darba identifikators kļūst populārs — starp citu, LUMIERE, kas ir Eiropā rādīto filmu ieņēmumu datubāze, gatavoja papildināt informāciju par filmām ar ISAN numuru. Microsoft Windows Media tehnoloģijas izmanto ISAN numuru audiovizuālo darbu identifikācijai. Aicinām filmu producentus un autorus izvērtēt nepieciešamību iegūt savam darbam ISAN numuru, tādējādi garantējot audiovizuāla darba dokumentācijas precizitāti un pieejamību visā pasaulē, kā arī — darba ātru identifikāciju. □

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Lietvedības nodaļas vadītāja

15.CIS darba grupu sanāksme Stambulā

No 2010.gada 22. līdz 26.februārim notika kārtējā, jau 15. CISAC (Starptautiskās Autoru un komponistu biedrību konfederācijas) Kopējās informācijas sistēmas CIS (Common Information System) darba grupu sanāksme.

Tajā piedalījās desmit darba grupas, kuras visas izstrādā datu formātus, datu apmaiņas standartus un izvērtē atsevišķu autoru biedrību spēju tos pielietot praksē. Ar lepmumu tiek paziņoti pēdējie statistiskie dati par šobrīd lielāko projektu CISNet. 71 autoru biedrība, ieskaitot AKKA/LAA, šajā tiklā padarījusi pieejamus datus par vairāk nekā 40 miljoniem (!) muzikālo darbu un 2,2 miljoniem audiovizuālo darbu. CISNet tiklām veiksmīgi pieslēgta Mis@Asia datubāze (tajā apvienoti septiņu Āzijas reģiona valstu autoru biedrību darbu reģistri), kas vien dod informāciju par 150 tūkstošiem muzikālu darbu. AKKA/LAA pārstāvēniecība uz šodien mērāma miljonos tiesību īpašnieku (kuriem gadā vidēji pievienojas 300 tūkstoši) un desmitos miljonu darbu. Šādi skaitļi nav biedējoši, jo process, kā autoratlīdzība no, teiksim, Valmierā organizēta koncerta nokļūst līdz savam īpašniekam Peru — ir sakārtots katrā tā posmā. Frānsiss Nirāls, CISAC konsultants informācijas tehnoloģiju jautājumos, stāstīja par Ķīnas Tautas Republikas pārstāvju interesi par CISAC izstrādātajiem un lietotajiem darbu un to tiesību īpašnieku identifikatoriem. Ķīnā CISAC ir izveidojis vietējās muzikālo un audiovizuālo darbu kodu piešķiršanas aģentūras — patlaban tiek vēstas pārrunas par kodu piešķiršanas kritērijiem. Šāda ziņa modināja divējādas izjūtas darba grupu sanāksmes dalībniekos — no vienas puses, tādā veidā ISWC un ISAN standartus lieto arvien vairāk un plašāk, no otras puses tas nozīmē, ka CISAC izstrādātos standartus lieto arī ārpus autoru biedrībām, kas līdz šim vēl nav noticis. □

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Lietvedības nodaļas vadītāja

Mūzikas ierakstu izmantojums

Darbu reproducēšanas jomā par mehāniskajam ierakstam izsniegtajām licencēm AKKA/LAA-NCB nodaļa 2009.gadā savākusi autoriem 65 203,51 Ls, kas ir par 34% mazāk nekā 2008.gadā. Aptuveni 3/4 no savāktās autoratlīdzības veido ieņēmumi no Latvijā tirāžētajiem CD, DVD un citiem skaņu nesējiem, bet 1/4 — ieņēmumi par autoru darbu izmantošanu mobilo telefonu zvanu toņos un par muzikālu darbu piegādi interneta tiešsaistē (on-line) režīmā digitālo fonogrammu veidā.

2009.gadā, salīdzinot ar 2008. un arī 2007.gadu, ir samazinājusies savāktā autoratlīdzība par autoru darbu izmantošanu mobilo telefonu zvanu toņos, un tāds pats ļoti straujš kritums šajā jomā ir vērojams arī pārējās Baltijas valstīs. 2009.gadā šo tirgus nišu pameta arī vairāki satura nodrošinātāji, kuri piedāvāja mobilo telefonu zvanu melodijas, signalizējot, ka šis autoru darbu izmantojuma veids sāk izzust. Pirmo šāda veida licences līgumu AKKA/LAA-NCB nodaļa noslēdza 2002.gadā ar SIA “Inpoc Latvija”, kurš līdz 2005.gadam arī tika uzskatīts par tirgus lielāko spēlētāju un kurš arī bija lielākās autoratlīdzības maksātājs, jo tika ieguldīti samērā lieli līdzekļi dažāda veida reklāmas kampaņās. Sākot ar 2006.gadu SIA “Inpoc Latvija” (vēlāk tā tika pārdēvēta par SIA “Aspiro Latvija”) sāka maksāt autoriem par viņu darbu izmantošanu mobilo telefonu zvanu toņos centralizēti (arī par Latvijas teritoriju) caur māsu organizāciju STIM, ko arī dara līdz šim bridim. Arī vairāki citi satura nodrošinātāji autoriem pienākošos atlīdzību par Latvijas teritoriju maksā caur citām ārvalstu māsu organizācijām. 2009.gadā savu darbību pārtrauca vairāki satura nodrošinātāji, kuriem licences līgumi par muzikālu darbu piegādi internetā tiešsaistes režīmā digitālo fonogrammu veidā. 2005.gadā tika noslēgts pirmais šāda veida licences līgums. Saskaņā ar šo licences līgumu satura nodrošinātājs maksā aģentūrai autoratlīdzību 8% apmērā no ienākumiem, ko satura nodrošinātājs gūst no gala lietotājiem, tomēr ne mazāk kā EUR 0,07 (jeb 0,05 Ls) par vienu reproducēto darbu, bet, ja tiek lejuplādēts viss (pilns) albums, tad tiek piemērots tarifs 8% apmērā no cenas gala patērētājam — bez minimuma. Patlaban Latvijā šādu pakalpojumu sniedz un autoratlīdzību par vietējo repertuāru maksā SIA “Mikrofona

Ieraksti” (www.doremi.lv) un SIA Platforma Rekords (www.platforma.lv). Paredzams, ka ieņēmumi no šāda veida pakalpojuma varētu nedaudz pieaugt uz CD tirāžu rēķina, kuras pēdējā laikā dižķibeles ietekmē krietni samazinājušās. Tomēr digitālās pārdošanas apjoma pieaugums nekompensē kritumu no kompaktdisku tirdzniecības. Ilgus gadus SIA “Platforma Rekords”, kā arī SIA “Mikrofona Ieraksti”, tika uzskatītas par lielākajām ierakstu kompānijām Latvijā un līdz ar to arī autoratlīdzības maksātājām par autoru darbu tirāžēšanu CD un mūzikas DVD. Desmit gados SIA “Platforma Rekords” izdeva vairāk nekā 200 CD un mūzikas DVD, un, ja šiem diskiem nebūtu sponsoru un atbalstītāju, tad rentabli būtu apmēram 10% no visiem izdotajiem albumiem. Sakarā ar to, ka pašlaik ir ļoti grūti atrast un piesaistīt atbalstītājus, 2009.gadā SIA “Platformas Rekords” izdeva vien dažus albumus ar ļoti mazām tirāžām. Krīze mūzikas industrijā jau sākusies pirms vairākiem gadiem, kad sāka kristies kompaktdisku pārdošanas apjomi. Līdz ar to SIA “Platforma Rekords” no ierakstu biznesa ir nolēmusi pamazām aiziet un transformē savu darbību uz digitālā marketinga platformu. 2009.gadā AKKA/LAA-NCB nodaļa turpināja piedāvāt saviem klientiem licences līgumus par muzikālu darbu kopēšanu datora cietajā diskā fona mūzikas vajadzībām. Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka ar šo licences līgumu piešķirtā atļauja (licence) attiecas uz darbu reproducēšanu no legāliem skaņu nesējiem, un izmantotājs par to maksā atlīdzību 0,07 Ls apmērā par vienu datora cietajā diskā reproducētu autora darbu. Mūzikas ierakstu izmantojumam līdz 2009.gada 31.decembrim diskžokeji AKKA/LAA-NCB nodaļā varēja saņemt licences, kas atļāva tiem pārrakstīt fonogrammas tikai vienreiz ierakstāmajos kompaktdiskos (CD-R). 2009.gada beigās AKKA/LAA-NCB nodaļa sadarbibā ar Latvijas Izpildītāju un producentu apvienību (LaIPA) un diskžokeju apvienību (Latvijas Diskžokeju un deju klubu asociācija un www.djtop.lv) pārstāvjiem izstrādāja jaunu modeli, kas ir izdevīgs diskžokejiem un arī nodrošina autoru, fonogrammu producentu (ierakstu kompāniju) un izpildītāju tiesību ievērošanu. Līdz ar to no 2010.gada 1.janvāra Latvijas diskžokejiem viņu profesionālajai darbībai ir pieejamas divu veidu licences.

Licences, ko diskžokejam izsniedz uz gadu

Šāda licence ļauj diskžokejiem pārkopēt vai ierakstīt jebkuru fonogrammu jebkurā datu nesējā (CD, datora iekšējais vai ārējais cietais disks, atmiņas kartes vai cits). Nekāda limita nav arī darbu un fonogrammu skaitam, ko drīkst pārkopēt vai ierakstīt. Diskžokejam tāpat kā iepriekš jāizņem divas licences — vienu AKKA/LAA un otru LaIPA. Atlīdzība, kas jāmaksā par šādu licenci, ir 50 latu autoriem (AKKA/LAA) un 50 latu blakustiesību īpašniekiem (LaIPA) gadā.

Licences, ko diskžokejs var saņemt vienam konkrētam pasākumam

Šī licence ļauj diskžokejam pārkopēt tikai tās fonogrammas, kas uzrādītas viņa iesniegtajā sarakstā un pievienotas licencei. Arī šajā licencē nav ierobežojumu ne reproducēto fonogrammu skaitā, ne datu nesēju ziņā, kas nozīmē, ka diskžokejs var izmantot sev vēlamo datu nesēju veidu. Atlīdzība, kas jāmaksā, lai saņemtu šādu licenci, ir 10 latu autoriem (AKKA/LAA) un 10 latu blakustiesību īpašniekiem (LaIPA).

Lai saņemtu licenci, diskžokejam ir jāvērsas AKKA/LAA un LaIPA ar pieteikumiem. Jāņem vērā, ka atļauts veikt tikai likumīgi iegūtu fonogrammu reproducēšanu un licence tiek izsniegta konkrētam diskžokejam, tā nav nododama trešajai personai. Diskžokejam nav tiesību izsniegt apakšlicences. Licence nedod diskžokejam tiesības fonogrammas pārkopēt, iznomāt, ievietot internetā vai darīt ar tām jebko citu, kas nav paredzēts licences līgumā. Ir jāpiebilst, ka minētās licences neattiecas uz darbu publisko izpildījumu. Tam ir nepieciešama atsevišķa atļauja. Pēc atļaujas mūzikas publiskam izpildījumam parasti vērsas kafejnīcas, bāri, kuros didžeji uzstājas, vai pasākumu organizatori. Taču atsevišķos gadījumos, piemēram, ja didžejs ir arī pasākuma organizators vai didžeja un pasākuma organizatora savstarpējā līgumā tas noteikts, licenci mūzikas publiskam izpildījumam var saņemt arī pats didžejs. Jaunā licencēšanas shēma ir daudz ērtāka diskžokejiem, kā arī ļauj legāli izmantot visus jaunākos datu nesējus. No 2010.gada sākuma līdz 30.04.2010. AKKA/LAA-NCB nodaļa ir izsniegusi diskžokejiem 60 licences, attiecīgi 57 gada licences un 3 viena pasākuma licences. Esam arī saņēmuši no pašiem diskžokejiem daudz labu un pozitīvu atsauksmju par jauno licencēšanas kārtību. □

*Roberts Jaungailis,
AKKA/LAA-NCB nodaļas vadītājs*

Autoru darbi internetā

Biedrība AKKA/LAA veic mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu attiecībā uz tās pārstāvēto autoru darbu izmantošanu interneta vietnēs. Tas nozīmē, ka AKKA/LAA izsniedz atļauju par tiesībām padarīt pieejamus internetā literāros, muzikālos, vizuālos un audiovizuālos darbus, kā arī licencē interneta radio un muzikālu darbu piegādi internetā tiešsaistē (streaming).

Par autoru darbu izmantošanu internetā 2009.gadā tika noslēgti 48 licences līgumi un iekasēti 133 17.70 Ls, par 55% mazāk nekā 2008.gadā. Taču licencēšanas process nav iekļaujams viena gada robežās, piemēram, Latvijas Nacionālā bibliotēka 2008.gadā noslēdza licences līgumu un samaksāja par 2009.gadu 9 032 latus. Starp lielākajiem autoru darbu izmantotājiem internetā ir Latvijas Nacionālā bibliotēka, SIA “Platforma Rekords”, SIA “Draugiem”, SIA “TVNET”, A/S “DELFI”, SIA “NIKS”, SIA “Data TechLabs”. Ekonomiskās krīzes rezultātā vairāki interneta portāli samazināja muzikālo darbu izmantošanu, kā arī pārtrauca interneta radio raidīšanu. Tā Latvijas Radio slēdza džeza radio internetā un SIA “Draugiem” slēdza savu interneta radio.

Par licencēšanas procesu

Konstatējot internetā mājas lapu, kurā bez licences tiek izmantoti AKKA/LAA pārstāvēto autoru darbi, sākotnēji piedāvājam iespēju noslēgt licences līgumu. Tomēr, ja interneta vietnes kontaktpersonas ignorē AKKA/LAA uzaicinājumus pārtraukt autortiesību pārkāpumus, tad atbilstoši Autortiesību likuma 69.panta 1.daļas 7.punktam mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas ir tiesīgas prasīt interneta mājas lapu uzturētājiem, lai starpnieki, kuru sniegtie pakalpojumi tiek izmantoti nolūkā pārkāpt autortiesību vai blakustiesību subjektu tiesības vai kuri padara iespējamu šādu pārkāpumu, pārtrauktu izmantotāju iespējas izdarīt šādus pārkāpumus. Ja starpnieks neveic attiecīgus pasākumus, autortiesību vai blakustiesību subjektam vai tā pārstāvim ir tiesības vērsties pret starpnieku. Jāatgādina, ka Latvijas likumi paredz sodā mību par autortiesību un blakustiesību pārkāpumiem arī internetā. Pēdējā laikā Latvijas tiesībsargājošās iestādes un nevalstiskās organizācijas šim jautājumam pievērsušas pastiprinātu uzmanību.

Par E-bibliotēku

2010.gada 18.martā Ekonomikas policija kriminālprocesa ietvaros izmeklēšanas vajadzībām

arestēja E-bibliotēkas serverus. Kriminālprocess ierosināts pēc Krimināllikuma 148.panta 1.daļas — par autortiesību tiesību pārkāpšanu, ja tā izdarīta, pārkāpjot autora tiesības uz darba izmantošanu, vai par blakustiesību tiesību pārkāpšanu, pamatojoties uz vairāku Latvijas izdevniecību (SIA Andrew Nurnberg, Apgāds Zvaigzne ABC, SIA Lietišķās informācijas dienests, biedrība Latvijas grāmatizdevēju asociācija) iesniegumiem Ekonomikas policijā. Ekonomikas policija šobrīd minētā kriminālprocesa ietvaros ir piemērojusi liecinieka statusu AKKA/LAA. Arī AKKA/LAA ir vērsušies vairāki autori, kuru autortiesības tiek pārkāptas ar E-bibliotēkas darbībām, interneta vietnē www.e-biblioteka.lv kopš pagājušā gada oktobra izmantojot autoru darbus, vispirms tos reproducējot e-bibliotēkas serveros — gan teksta, gan audiofailu veidā — un pēc tam attiecīgos darbus padarot pieejamus sabiedrībai ar interneta starpniecību. Saskaņā ar Autortiesību likuma 15.pantu šādas darbības vispirms ir jāsaskaņo ar autoru vai viņa pārstāvi, saņemot atļauju autoru darbu izmantošanai. Lai arī ar atsevišķiem autoriem viņu darbu izmantošana tika saskaņota, lielākā daļa darbu, tai skaitā daļa AKKA/LAA pārstāvēto autoru darbu, tika izmantota bez atļaujas, tādā veidā nodarot nozīmīgus zaudējumus autoriem. □

*Jānis Eberšteins,
AKKA/LAA-NCB nodaļas speciālists*

Autoru akadēmija: literārie darbi internetā

Decembri AKKA/LAA aicināja autorus apmeklēt Autoru akadēmijas semināru, kas bija veltīts ļoti aktuālai tēmai — literāro darbu izmantošanai internetā. Semināra dalībnieki ne vien uzzināja par svarīgākajiem jaunumiem, bet arī katrs ar savu pieredzi papildināja diskusiju.

Šajā reizē Autoru akadēmiju vadīja AKKA/LAA izpilddirektore Inese Paklone. Seminārā piedalījās dažādu profilu literāti — rakstnieki, dzejnieki, tulkotāji, un tā galvenais mērķis bija meklēt risinājumu visefektīvākajai literāro darbu izmantošanai interneta vidē, lai autoram būtu iespējams publiskot savus darbus, dodot lasītājiem iespēju lasīt darbus elektroniski, vienlaicīgi aizsargājot šos savus darbus no neatļautas kopēšanas un pārpublicēšanas un līdz ar to arī savu ienākumu zaudēšanas.

Literāro darbu autoru attieksme pret darbu ieviešanu internetā nav viennozīmīga

No vienas puses, internets paver iespējas gan autoriem padarīt savus darbus pieejamus plašam cilvēku lokam, kas, iespējams, ir citas, jaunas, vai vismaz plašākas lasītāju daļas ieguvums, gan dod iespēju lasītājiem lasīt tekstus elektroniski, kas varētu būt īpaši saistoši jauniešiem. No otras puses, plašās interneta iespējas rada arī jaunus draudus autoru tiesību aizsardzībai, jo teh-

noloģiju attīstība paver iespējas ne vien ērtāk un ātrāk piekļūt darbiem, bet arī tos kopēt, pārpublicēt un darīt daudz ko citu bez autoru atļaujas, kas ir ne vien autortiesību pārkāpums, bet arī samazina autoru ienākumus, jo profesionāls literāts savu algu pelna ar savu darbu pārdošanu. Ja autors nespēs gūt ienākumus no savas profesionālās darbības, tam nāksies meklēt citu ienākumu avotu, kas savukārt saīsinās to laiku, ko autors varēs veltīt jaunu darbu rakstīšanai, un samazinās lasītāja iespējas tikt pie jauniem sava mīļākā autora darbiem. Tādēļ, kā vienojās arī diskusijas dalībnieki, svarīgākais šobrīd ir atrast īsto ceļu, lai lasītājs varētu lasīt dažādus literāros darbus elektroniski, bet tiktu ievērotas arī tiesību īpašnieku — autoru un izdevēju tiesības un intereses. □

*Agnese Kārše,
AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste*

Publiskais patapinājums 2009.gadā

Vienīgā atlidzība autoriem, kas tiek maksāta no valsts budžeta, ir atlidzība par autoru darbu publisku patapinājumu bibliotēkās. Pagājušajā gadā par autoru darbu publisko patapinājumu bibliotēkās saņemts 132 691 lats (no valsts budžeta 128 232 lats un no privātajām bibliotēkām 4459 lats), kas ir par 70% mazāk nekā 2008.gadā. Šo milzīgo publiskā patapinājuma atlidzības samazinājumu noteica 2009.gada maijā valdības pieņemtie grozījumi Ministru Kabineta noteikumos, kas reglamentē publiskā patapinājuma atlidzības aprēķinu, sadali un izmaksu.

Pagājušajā gadā jau rakstījām par to, ka Kultūras ministrijas izstrādāto grozījumu rezultātā ir būtiski samazinājies no valsts piešķirtās un privāto bibliotēku maksātās publiskā patapinājuma atlidzības apjoms. Saņemot 3-4 reizes mazāku patapinājuma atlidzību nekā gaidīts, pagājušajā gada nogalē autori par to varēja pārliecināties paši. Kopā kā atlidzība par publisko patapinājumu 2008.gada tiesību īpašniekiem sadalīti

un izmaksāti 115 648 lats, no kuriem 113 498 lats tika 1 520 autoriem, bet atlikusi daļa pārskaitīta izpildītājus, producentus un aktierus pārstāvošām organizācijām. Ja salīdzinām to ar sadali par 2007.gadu, autoru saņemtās atlidzības apjoms samazinājies par 257 272 latiem. Arī nākotnes perspektīvas pagaidām nelielas esam īpaši cerīgas, un tuvākajos gados var sagaidīt, ka no valsts autori saņems vēl mazāku atlidzību. Atgādināsim, ka patapinājuma atlidzība tiek aprēķināta kā noteikts procents no bibliotēku izdevumiem krājumu papildināšanai un saņemto obligāto eksemplāru vērtības. Taupības režīmā, bibliotēkām aizvien mazākā apjomā iegādājoties jaunus izdevumus, attiecīgi samazināsies arī par patapinājumu maksājamās atlidzības apjoms. Daudzus autorus interesē ikgadējās statistiskās izpētes rezultāti par to, kuras grāmatas bibliotēkās lasītas visvairāk. Šoreiz izsniegumu dati tika apkopoti 20 bibliotēkās un bibliotēku filiālēs Rīgā, Vidzemē, Kurzemē un Latgalē. To vidū kā allaž bija Latvijas Universitātes bibliotēka, taču atšķirībā no

iepriekšējiem gadiem pētījumā neiekļāvām citu mācību iestāžu bibliotēkas, par kurām saskaņā ar grozījumiem MK noteikumos patapinājuma atlidzība vairs netiek maksāta. Tas jāņem vērā skolām domātu mācību grāmatu autoriem — viņu saņemtās atlidzības kritums varētu būt vislielākais. Prieš vismaz tas, ka pēdējā sadale veikta, balstoties uz apjoma ziņā plašāko līdz šim notikušo izsniegumu uzskaiti Latvijas bibliotēkās. Izmantojot tikai elektroniskos izsniegumu datus no lielāka bibliotēku skaita, ir izdevies samazināt administrēšanas izdevumus un reizē panākt precīzāku atlidzības sadali. Jācer, ka nākotnē, kad pieejamie izsnieguma dati aptvers vēl lielāku bibliotēku skaitu, vēl precīzākas sadales rezultātā saņemtajai autoru atlidzībai tomēr nebūs pavisam simbolisks raksturs. Raksta tapšanas brīdī nebija zināms, kad un kāda summa no valsts tiks saņemta sadalei par 2009.gada publisko patapinājumu. Esam jau pieraduši to uzzināt tikai vasaras otrajā pusē. □

*Reinis Norkārklis,
AKKA/LAA Publiskā patapinājuma
nodaļas vadītājs*

Publiskais patapinājums starptautiskā vidē

Reizi divos gados publiskā patapinājuma administrēšanā iesaistītie ļaudis pulcējas starptautiskā konferencē, kurā apspriež aktuālākos jautājumus un dalās savā pieredzē. 2009.gada 23.-25.septembrī šāda konference norisinājās Lisabonā, kur tās dalībniekus laipni uzņēma Portugāles Autoru biedrība (SPA). Latviju 26 valstu delegātu vidū tajā pārstāvēja šo rindu autors.

Kāda loma autora tiesībām saņemt atlidzību par savu darbu izmantojumu bibliotēkās šobrīd ir pasaules kontekstā? Joprojām liela, un ar katru gadu pieaug. Aizvien lielākā skaitā valstu šīs tiesības tiek vismaz juridiski atzītas. Uz konferences norises brīdī tādas jau bija 43 valstis, kuru vidū ir arī Etiopija, Malāvi un Maurīcija sala. Protams, tiesību atzīšana vēl nenozīmē to īstenošanu, un publiskā patapinājuma atlidzību autori pagaidām saņem 25 valstīs. To, cik grūts ceļš ejams no tiesību atzīšanas līdz to īstenošanai, labi apliecina pašas Portugāles piemērs. Neraugoties uz to, ka jau labu laiku šīs valsts likumos publiskais patapinājums ir atzīts kā darba izmantojuma veids, par kuru tā radītājam pienākas atlidzība, neviens portugāļu autors par to nav saņēmis ne centu. Izmantojot Eiropas Kopienas Padomes

Direktīvā 92/100/EEC (kodificēta Direktīvā 2006/115/EC) atrunāto iespēju katrai valstij izslēgt atsevišķas bibliotēkas no publiskā patapinājuma shēmas (parasti tās ir mācību iestāžu bibliotēkas vai arī bibliotēkas, kas domātas personām ar redzes un dzirdes traucējumiem), Portugāles valdība šajā kategorijā ierindoja visas publiskās bibliotēkas un šādā veidā liedza autoriem pretendēt uz patapinājuma atlidzību vispār. Lai gan minētajā lietā Eiropas kopienas tiesa jau pieņēmusi Portugāles autoriem labvēlīgu spriedumu, dažādu birokrātisku iemeslu dēļ jautājums joprojām nav atrisināts. Kāda ir Latvijas situācija uz citu valstu fona? Tā noteikti ir labāka nekā Portugālē, Grieķijā, Polijā, Bulgārijā, Rumānijā, t.i., valstīs, kurās publiskā patapinājuma tiesības joprojām ir tikai teorētisks konstrukts, nevis autoru ikdiena. Tomēr, salīdzinot ar daudzām citām valstīm, pēc pagājušā gada drastiskās patapinājuma atlidzības samazināšanas mēs vairs nevaram tikt uzskatīti par atdarināšanas vērtu piemēru. Tas, ka krīzes apstākļos Zviedrijā kopējā atlidzība tiek palielināta par summu, kas ir līdzvērtīga 500 000 eiro, neizbrīna. Bagāta valsts, un laikiem jau plašākā kontekstā šī nauda viņiem nieks vien ir. Taču, piemēram, mazajā Slovēnijā, kur vēl pirms kāda laika ikgadēji autoriem izmaksājamā kopējā summa līdzinājās 750 000

eiro, patapinājuma atlidzības apjomu ir iecerēts dubultot, un, pretēji Latvijas gadījumam, tiek plānots iekļaut patapinājuma atlidzības shēmā arī skolas bibliotēkas. Līdzās atsevišķu valstu situācijas analīzei konferencē jau tradicionāli tika skarts publiskā patapinājuma un digitālās vides attiecību jautājums, taču par to nekas jauns netika pateikts. Vairums patapinājumu administrējošu organizāciju turpina saistīt savu darbību tikai ar fizisku autortiesību objektu kopiju izsniegumu bibliotēkās un nelielas ne zinīs par dažādu e-bibliotēku darbību, pieņemot, ka uz tām attiecas citi, šo organizāciju neadministrēti tiesību veidi, ko administrē citas autoru biedrības. Šo pārskatu varētu noslēgt ar atziņu, kas bija klātesoša gandrīz visos konferences referātos, proti, ka vislielākos panākumus publiskā patapinājuma administrēšanas jomā var gūt tikai tad, ja tajos ir ieinteresēti paši autori un ja viņi nerimstas par savām tiesībām atgādināt tiem, no kuriem to ievērošana vislielākā mērā ir atkarīga. Tieši paša autora balss var būt izšķiroša, kad valdība kārtējo reizi lemj par viņa atlidzības samazināšanu. □

*Reinis Norkārklis,
AKKA/LAA Publiskā patapinājuma
nodaļas vadītājs*

Literāro, dramatisko un muzikāli dramatisko darbu izmantojums 2009.gadā

Dramatisko un muzikāli dramatisko darbu autoriem savāktā atlidzība, salīdzinot ar 2008.gadu, kopumā ir pieaugusi par 1%. Pieaugumu veido darbu izmantojums televīzijā un kabeļtelevīzijā, jo ieņēmumi no teātriem pagājušogad ir krituši.

Baiba Jukneviča sev negaidīti kļuvusi par amatierteātros visvairāk spēlētās lugas autori

Izdevniecības

Salīdzinot no izdevniecībām un preses izdevējiem savāktās atlidzības dinamiku pēdējo divu gadu laikā, vērojams būtisks kritums gan iekasētās autoratlidzības, gan izsniegto licenču skaita ziņā. Ja 2008.gadā izdevniecībām tika izsniegtas 159 licences, tad 2009.gadā — vairs tikai 79 — kritums ir par 50%. Līdzīgi arī ar iekasēto autoratlidzību — 2008.gadā iekasēti 34,53 tūkstoši latu, bet 2009.gadā vairs tikai 16,69 tūkstoši latu. Tik nozīmīgs samazinājums saistīts ar ekonomisko lejupslīdi, kas piemēlēja Latviju pagājušajā gadā, kā arī ar nozīmīgo PVN palielinājumu, ko piemēroja grāmatām — no iepriekš pastāvošās likmes 10% apmērā tā tika paaugstināta uz 21%. Šāds krass PVN paaugstinājums gandrīz pilnībā paralizēja daudzu izdevniecību darbību, kas nozīmēja, ka vairs netika izdotas jaunas grāmatas. Līdz ar iedzīvotāju pirktspējas kraso samazināšanos samazinājās arī izdevēju ieņēmumi no pārdotajām grāmatām. Šo apstākļu dēļ daudzi izdevēji bija spiesti atlaist darbiniekus, pāriet uz četru dienu darba nedēļu, vasarā vairākās izdevniecībās darbinieki tika sūtīti bezalgas atvaļinājumos, dažas izdevniecības uz laiku pārtrauca savu darbību. Prognozējams, ka šāda saspringta situācija var saglabāties arī 2010.gadā, lai gan PVN likme grāmatām nu atjaunota iepriekšējā līmenī. Nedaudz samazinājies arī no preses izdevējiem iekasētās autorat-

lidzības apjoms (no 5,11 tūkstošiem latu 2008.gadā uz 4,34 tūkstošiem latu 2009.gadā).

Teātri

Lai gan kopumā par dramatisko un muzikāli dramatisko darbu izmantojumu iekasētā autoratlidzība saglabā pozitīvu kāpumu par 1,08%, salīdzinot 2008.gadā un 2009.gadā iekasētās summas, teātru jomā pagājušajā gadā tomēr vērojams iekasētās summas kritums no 327,97 tūkstošiem latu 2008.gadā uz 315,25 tūkstošiem latu 2009.gadā. Pagājušajā gadā teātri, lai kompensētu valdības veikto dotāciju samazinājumus, uzsāka dažādas akcijas ar lētāku biļešu izpārdošanu noteiktos datumos vai noteiktām iedzīvotāju grupām. Tas atstāja iespaidu uz iekasētās autoratlidzības apjo-

nāja izsniegt licences arī vairāku ārvalstu autoru jauniestudējumiem, iekasējot gan ārvalstu autoru pārstāvju pieprasītās avansa summas, gan ikmēneša autoratlidzības procentus no biļešu ieņēmumiem. AKKA/LAA pagājušajā gadā ir nokārtojusi šādas darbu iestudēšanas atļaujas: G.Gorina "Tils", Ē.E.Šmita "Mazie laulību noziegumi", pagarināta atļauja V.Gombroviča "Ivonna, Burgundijas princese" Dailes teātri, J.Rodes "Pinokio pelni", D.Fo, F.Rame un I.Rame "Laulāts un brīvs" Nacionālajā teātri, J.Rezā "Kildu ķēniņš" M.Čehova Rīgas Krievu teātri. Interesanti, ka šo pašu J.Rezā darbu — tikai latviešu valodā un ar nosaukumu "Slaktiņa dievs" iestudēja arī Jaunais Rīgas teātris, pirmizrādes abi iestudējumi piedzīvoja 2010.gada februārī.

Radio

Aizvadītajā gadā savāktās atlidzības apjoms par literāro un dramatisko darbu izmantošanu radio ir nedaudz pieaudzis (2008.gadā — 26,20 tūkstoši latu, bet 2009.gadā — 30 tūkstoši latu).

Televīzija

Latvijas televīzija 2009.gadā ir saņēmusi trīs licences teātra izrāžu ierakstiem un veco ierakstu legalizācijai — Latvijas Nacionālā teātra izrādēm "Teātra Žurka 2009 jeb Kornēlijas atgriešanās", "Jūdas skūpstis" un "Smiltāju mantinieki". 2009.gadā par dramatisko un muzikāli dramatisko darbu pārraidīšanu iekasēti 11,10 tūkstoši latu, savukārt par literāro darbu pārraidīšanu — Ls 549,27, kas ir nedaudz vairāk nekā 2008.gadā. Katrs autors, kurš saņēma autoratlidzību par savu darbu raidīšanu televīzijā, saņēma arī atlidzību no kabeļtelevīzijām un tukšā nesēja atlidzības. □

*Sandra Millere,
AKKA/LAA Literāro un dramatisko
darbu nodaļas vadītāja*

Māra Zālīte un Jānis Peters zina, kā uzrakstīt darbu, ko cilvēki ilgi neaizmirsīs

mu, ko aprēķina procentos no biļešu ieņēmumiem. Vērojams, ka daļa autoru, teātru vadības pierunāti, izvēlas samazināt savus autoratlidzības procentus, kā arī nereti izvēlas slēgt tiešos līgumus ar teātriem bez AKKA/LAA starpniecības. Joprojām daļa profesionālo teātru (Latvijas Nacionālā opera, M.Čehova Rīgas Krievu teātris, Latvijas Nacionālais teātris, Daugavpils teātris) kavē maksājumu termiņus. Teātriem izsniegto licenču skaits nedaudz pieauga — no 141 licences 2008.gadā uz 148 licencēm 2009.gadā. 2009.gadā AKKA/LAA turpi-

*Salīdzinot
no izdevniecībām un
preses izdevējiem
savāktās
atlidzības
dinamiku
pēdējo divu
gadu laikā,
vērojams
būtisks
kritums*

2009.gads vizuālo darbu autoriem

Ekonomiskās recesijas ietekmē vizuālo darbu autoriem 2009.gadā savāktā atbildība, salīdzinot ar 2008.gadu, bija par 27% mazāka — 31 012 Ls. Par 45% samazinājusies vizuālo darbu reproducēšana publicēšanai grāmatās, jo pērn bija palielināta PVN likme grāmatu izdošanai no 10% uz 21%. Neskatoties uz tik krasu grāmatu izdošanas kritumu, par laimi pilnībā grāmatu izdošana nav apstājusies. Grāmatās par Latvijas valsts vēsturi reti kura izdevniecība iztiek bez fotogrāfa Viļa Rīdzenieka darbu publicēšanas, pieprasītas arī Jura Kuprijanova, Jura Krūmiņa, Gunāra Janaiša, Jāņa Deinata, Žaņa Legzdiņa darbu reprodukcijas.

Vizuālās mākslas darbu pircēju reakcija uz krīzi neradīja pilnīgu mākslas tirgus apstāšanos, bet gan lielāku piesardzību, veicot pārdomātākus pirkumus un atvēlot tiem mazāk līdzekļu. 2009.gadā turpināja rīkot izsoles galerija "Antonija", Ivonnas Veihertes mākslas galerija, galerija "Birkenfelds" un Privātais latviešu mākslas muzejs, gleznas turpina pārdot antikvariāti un mākslas saloni. Latvijā lielākā daļa no mākslas darbu kolekcionāriem vēlas papildināt savas kolekcijas ar vecmeistaru darbiem. Atceroties pērn izsolēs pārdotos mākslas darbus, redzams, ka priekšroka dota Latvijas vecmeistariem kā, piemēram, Staņislavam Kreicam, Sigismundam Vidbergam, Ansim Artumam, Indulim Zariņam. Ņemot vērā, ka lielākie pašmāju izsoļu nami un galerijas turpina savu darbību, ir pamats uzskatīt, ka mākslas darbu kolekcionēšana arī krīzes laikā turpinās. Pašmāju galerijas cenšas parādīt gan sevi, gan arī Latvijas autoru darbus ārzemēs. 2009.gadā notika pirmais un, cerams, ne pēdējais Baltijas valstu mākslas gadatirgus ARTVILNIUS'09, kurā piedalījās lielākās Latvijas galerijas. Kaut arī pārdoto gleznu bija maz, tomēr interese apmeklēt gadatirgu bija ap 17 000 apmeklētājiem. Piedalīšanās

starptautiskajos gadatirgos ir apsveicama, jo tas var nest potenciālus augļus un Latvijas mākslas darbu atpazīstamību ārpus valsts. Prieccē, ka izdevēji turpina mākslas darbus reproducēt arī kalendāros, bukletos, katalogos un pat galda spēlēs, piemēram, galda spēlē "Latvija" tika reproducēti Viļa Rīdzenieka, Jura Krieviņa un Imanta Prēdeļa darbi. Vizuālās mākslas žurnāli "Studija" un "FotoKvartāls" publicē mākslinieku fotogrāfu darbus, radot iespēju uzziņāt par jaunākajām tendencēm vizuālajā mākslā. Filmu veidotāji arī nav aizmirsuši par iespēju ietvert filmās gleznas un fotogrāfijas. Kā piemēru var minēt virtuālās studijas "Urga", kurā reproducēti Borisa Bērziņa, Jāņa Pauļuka un Induļa Zariņa darbi.

Latvijas Televīzijā lielākā daļa vizuālo darbu tika rādīti raidījumu "100g kultūras", "Ielas garumā" un "Province". Ar šo raidījumu palīdzību tiek popularizēti un aktualizēti notikumi vizuālās mākslas dzīvē. Nobeigumā gribu atgādināt autoriem par līgumu slēgšanu par savu darbu izmantojumu ar darbu lietotājiem. Lai nerastos nevajadzīgi pārpratumi, slēdzot līgumu, noteikti jāizprot un jāapzinās, par ko tieši notiek vienošanās. Pirms līguma parakstīšanas autoriem vajadzētu līgumu rūpīgi izlasīt, jo diemžēl vēl aizvien līgumos tiek iekļauti autoriem neizdevīgi punkti. Un vēl, atgādinu, ka katram autoram par katru viņa darba izmantošanas reizi un veidu pienākas autoratlīdzība. □

Autoram par katru viņa darba izmantošanas reizi un veidu pienākas autoratlīdzība

Inga Mūrniece,
AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Autortiesību bezgalības balvas sarīkojums var turpināties!

turpinājums no 3.lpp

Taču, lai arī tautasdziesmas radušās un iesakņojušās cilvēku apziņā ilgā laikā, tās atjauninās. Par 2008.gadā visvairāk skanējušās tautasdziesmas "Lobs bej puika myusu Jezups" apdari Autortiesību bezgalības balvu saņēma Māris Muktupāvels. Ir jāprot pamanīt neparasto visparastākajā ikdienā, jo tieši tas neparastais un savādais arī izrādās īpašs un mīļāks. Autortiesību bezgalības balvu par veiksmīgāko debiju pēc ilgāka pārtraukuma saņēma Ivars Makstnieks un Roberts Gobziņš par dziesmu "Savādā". Autortiesību bezgalības balvu par ļoti plašu un ilgstošu izmantojumu saņēma mūzikla "Princis un ubaga zēns" autori Imants Kalniņš, Andrejs Migla un Viktors Kalniņš. Šo lugu jau ir skatījušas vairākas latviešu paaudzes — 1968.gadā Liepājas teātrī iestudētais mūzikls 1992.gadā iestudēts arī Latvijas Radioteātrī, 1983.gadā un 2007.gadā darbs iestudēts Latvijas Nacionālajā teātrī, kā arī uzvests vairākos amatieriteātros. Gleznotāja Frančeska Kirke saņēma Autortiesību bezgalības balvu par savu interesanto un smalko darbu tālākpārdošanu, reproducēšanu demonstrēšanai Latvijas Televīzijā, kā arī publicēšanu grāmatā "90 Latvijas gadu". Autortiesību bezgalības balvu par publiskā izpildījumā visvairāk skanējušo akadēmisko skaņdarbu saņēma komponists Valdis Zilveris par darbu "Paganinissimo" — brīnišķīgu atgādinājumu par Paganīni. Brāļu Gvido Lingas un Igora Lingas radītā dziesma "Gan" saņēma Autortiesību bezgalības balvu kā visvairāk skanējušā dziesma radio, televīzijā, koncertos un mehāniskajā ierakstā. Pirms balvas saņemšanas autori atklāja, ka dziesma ir radusies pēc autoavārijas, aizdomājoties par to, kā būtu pēc tam, kad viss beigtos. "Uzcelt sev pieminekli ar to, ko patiešām dari — tas ir autora cienīgi," secināja Puškins, kad visi bezgalīgo darbu autori bija apsveikti un trīs mūsu ģeņiji no visiem atvadījās, lai arī turpmāk tiktos atkal ar jauniem autoriem un viņu uzceltajiem pieminekļiem. □

Agnese Kārše,
AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Kreativitāte kā attīstības instruments

Mūsdienās kreativitāte ir nepieciešama it visā un visur, un katram tā nozīmē kaut ko nedaudz atšķirīgu. Piemēram, menedžmentā tiek runāts par kreativitāti kā darba ražīguma palielināšanas instrumentu, bet arī, piemēram, futbola spēlētājs var būt kreatīvs. Taču pamatā ar šo terminu saprot dažādu īpašību kopumu, kas palīdz būt radošam, ātram, efektīvam, neikdienišķam un inovatīvam.

Daudz konkrētāks definējums kreativitātes konceptam nepieciešams, runājot par kreativitāti attiecībā uz Eiropas kultūras sfēru. Šādā aspektā tā tiek definēta kā uz kultūru balstīta kreativitāte, kur kreativitāte ir nepietiekami novērtēts inovāciju elements, kas palīdz efektīvi kontrolēt mārketinga, komunikācijas, cilvēkresursu vai produktu virzības procesus dažādās industrijās. Šādā nozīmē kreativitāte ir būtisks progresīvu biznesa stratēģiju veidošanas elements. Tā palīdz labāk izprast patērētāju vēlnes un piedāvāt katram visatbilstošāko produktu vai pakalpojumu, īpaši uzsverot tā pievienoto vērtību. Kultūrā balstīta kreativitāte ir veids, kā dažādām radošām industrijām augt un dot patērētājiem aizvien jaunus produktus un pieejas. Tas ir arī veids, kā patērētājus pašus iesaistīt biznesā, ļaujot tiem piedalīties produktu veidošanā.

Kreativitāte ir arī pilsētu un reģionu attīstības stratēģiju sastāvdaļa, kas palīdz attīstīt to ekonomiku, veicina sabiedrības sociālās vienotības veidošanu un lokālās identitātes attīstību. Un Eiropas reģionālās un lokālās atšķirības ir labs avots reģionu un pilsētu kreativitātes attīstībai. Gan individuālā, gan kolektīvā kultūrā balstītā kreativitāte nozīmē spēt redzēt visu situāciju un vidi katrā tās šķautnē un spēt tajā ieviest un pārvaldīt dažādas

idejas, izmantojot radošu pieeju, mākslinieciskās prasmes un tehnikas. Kultūrā balstītas kreativitātes mērķis ir: izcelt radītāju/autoru, mākslas talantu un kreativitāti atbalstošo organizāciju nozīmīgumu, lai ļautu šajā jomā kreativitātei ieņemt tikpat nozīmīgu vietu kā inženieru un zinātnieku kreativitātei; atgādināt par kreativitātes nozīmi un labumu, ko varam gūt no cilvēkiem, kas rada vai ir radoši (māksliniekiem un citiem cilvēkiem ar mākslinieciskām prasēm kā dizaineriem, arhitektiem, un citiem); uzsvērt saikni starp inovācijām un kreati-

Gleznotāja Frančeska Kirke ir eleganta un nedaudz provokatīva — un tādi ir arī viņas darbi

Kultūrā balstīta kreativitāte ir veids, kā dažādām radošām industrijām augt un piedāvāt patērētājiem aizvien jaunus produktus un pieejas

tāti, lai mudinātu politikas veidotājus pamanīt un ievērot kultūrā balstītas kreativitātes specifiku; radīt nepārprotamu un ciešu saistību starp kultūru un kreativitāti. Eiropā šobrīd aizvien vairāk tiek runāts par kultūrā balstītu kreativitāti, kas var palīdzēt daudzām nozarēm, tajā skaitā reģionu kultūras un identitātes formēšanā, ekonomikā, personālvadībā un pat rūpniecībā un zinātnē. Tas nozīmē, ka arī radošo industriju nozīme visdažādākajās nozarēs nākotnē aizvien palielināsies. Rakstā izmantoti materiāli no www.kea.lv. □

Agnese Kārše,
AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Interneta pirātisms radošās industrijās nodarbināto skaitu ES līdz 2015.gadam samazinās par 1,2 miljoniem eiro

Pētījumā par interneta pirātisma ietekmi uz radošajām industrijām Eiropas Savienībā (ES) secināts, ka, ja interneta pirātisma tendences saglabāsies līdzšinējā līmenī, tad līdz 2015.gadam radošajās industrijās nodarbināto skaits saruks par 1,2 miljoniem darba vietu, bet radošo industriju ieņēmumi samazināsies par 240 miljardiem eiro. Tas ir nepārprotams brīdinājums Latvijas radošajām industrijām un tajās nodarbinātajiem cilvēkiem.

2008.gadā ES radošo industriju — izdevējdarbības, kino ražošanas, mūzikas izdošanas un producēšanas, datorprogrammēšanas u.c. — ieņēmumi bija 860 miljardi eiro, kas ir 6,9% no 27 ES dalībvalstu IKP. Radošās industrijas nodrošina arī darba vietas lielam cilvēku skaitam — pašlaik ES radošajās industrijās ir nodarbināti 14 miljoni cilvēku, 6,5% no kopējā nodarbināto skaita. Pētījuma galvenais secinājums ir, ka 2008.gadā audiovizuālo darbu, mūzikas un datorprogrammu interneta pirātisma dēļ darba vietu skaits radošajās industrijās ES samazinājies par 185 000 darba vietām. Ja arī turpmāk interneta pirātisms attīstīsies līdzšinējās tendencēs, 2015.gadā radošo industriju zaudējumi būs mērāmi 240 miljardu eiro apmērā, kas nozīmē, ka attiecīgs samazinājums paredzams arī valstu IKP. Arī darba vietu skaits radošajās industrijās saruks par 1,2 miljoniem darba vietu. Radošajās industrijās strādājošo skaita samazinājums, protams, nozīmē arī radošo darbu samazinājumu — mazāk iespēju autoriem radīt jaunus darbus. Pētījums fokusēts galvenokārt uz digitālā pirātisma, kas ietver sevi dažāda veida interneta pirātisma formas, tai skaitā failu apmaiņas programmas (file-sharing) un P2P (peer-to-peer networks), ietekmi un digitālās jomas ekonomiku. Martā Eiropas Parlamenta Juridiskā komisija, izskatot šī pētījuma rezultātus, nolēma, ka tuvākajā laikā ir jāveic grozījumi ES direktīvās, kas mazinātu interneta pirātismu un nepieļautu radošo industriju iznīcināšanu. □

Agnese Kārše,
AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Eiropas autoru biedrību sanāksme

Marta beigās Briselē notika kārtējā Autoru un komponistu biedrību Eiropas grupējuma — GESAC ģenerālā asambleja. GESAC galvenais uzdevums ir koordinēt Eiropas autoru organizāciju darbību, sadarboties ar Eiropas Komisiju un Parlamentu autortiesību jomā, lai palīdzētu izstrādāt autortiesību likumdošanas stratēģiju Eiropā. Uzdevums nav viegls, jo, sākot strādāt kārtējam EK sasaukumam, mainās ierēdņi un atkal no jauna jāskaidro autortiesības un autortiesību kolektīvais pārvaldījums, jāpārliecina ierēdņi, ka starp autortiesībām un ražošanu nav liekama vienlīdzības zīme.

Likumsakarīgi, ka, attīstoties tehnoloģijām, arī autortiesību joma piedzīvo pārmaiņas, un jāatzīst, ka likumdošana nereti nespēj pietiekami ātri reaģēt uz šīm pārmaiņām, kā rezultātā cieš autori. Tāpēc šoreiz sanāksmes pamatmotīvs bija: lai saglabātu kultūru, nedrīkst apdraudēt tās radītājus, jo,

samazinoties pieejamo autoru darbu skaitam, zaudēs visa sabiedrība kopumā. Asamblejā piedalījās arī Eiropas Komisijas Autortiesību un uz zināšanām balstītas ekonomikas nodaļas vadītājs Tilmans Luders, kura paustais, iespējams, ne visai pārdomātais uzskats par autoru darbu izmantošanu internetā vidē pārsteidza daudzus. Viņa viedoklis: internetā, izsniedzot visaptverošas licences, jālicencē viss muzikālais repertuārs, taču atlidzība jāsadala tikai tiem muzikālajiem darbiem, kuri tiek izmantoti masveidā, lietotāju programmas jāvienkāršo, tajās vispār neatspoguļojot pārējo jeb, kā viņš izteicās — marginālo repertuāru. Uz šo stipri vienkāršoto autortiesību pieeju reaģēja Spānijas autoru organizācijas SGAE pārstāvis Eduardo Batista Garsia, vaicājot, kā paustais viedoklis atbilst UNESCO Konvencijai par kultūras izpaušmju daudzveidību, ja apzināti tiek ignorēts mazo valstu kultūras pienesums. Savukārt AKKA/LAA izpilddirektore Inese Paklone norādīja, ka saskaņā ar T. Ludera pausto tēzi

iznāk, ka marginālais repertuārs ir ne vien latviešu, igauņu, dāņu, bet arī itāļu, poļu un pārējo valstu muzikālie darbi, īpaši privilģētā stāvoklī izdalot angļu un varbūt vēl franču kā visvairāk Eiropā lietoto valodu repertuāru. Viņa pieminēja, ka aizkustinošas ir Eiropas Komisijas rūpes par amerikāņu repertuāra aizsardzību Eiropā, piemirstot savas valsts savienības autoru intereses. Savukārt Dānijas pārstāvis, turpinot iesākto diskusiju, apvaicājās, kā Eiropas Komisijai veicas ar tā dēvētās Zaļās Grāmatas teksta galīgā varianta apstiprināšanu, kura publicēšana bija paredzēta aprīļa beigās, jo tieši Zaļajā Grāmatā ar Eiropas

Komisijas gādību fiksēts, ka radošas un atvērtas Eiropas tēla pamatā ir bagātīgs un daudzveidīgs kultūras mantojums, ka būtiski ir atbalstīt radošu darbu, ka jāveicina kultūras attīstības efekti, va sasaiste ar digitalizāciju, ar to saprotot atbalstu visas Eiropas valstu radošā potenciāla attīstībai. T. Luders gan

mēģināja glābt situāciju, teikdams, ka arī viņa dzimtās Vācijas repertuārs ir margināls, taču šī taisnošanās pēc sašutuma pilnajiem autoru biedrību pārstāvju izteicieniem bija pilnīgi nevietā. Diemžēl mēs, autoru biedrību pārstāvji, praksē redzējam, ka, neskatoties uz attiecīgu EK dokumentu esamību, pat atbildīgi Eiropas Komisijas darbinieki pieļauj stipri vienkāršotu pieeju intelektuālā īpašuma aizsardzībai. GESAC asamblejas noslēgumā Francijas mūzikas autoru organizācijas SACEM valdes priekšsēdētājs un GESAC prezidents Bernards Mijē rezumēja: ja tiecamies uz multikulturālas sabiedrības veidošanu, tad jādara viss, lai saglabātu ikvienas nācijas — lielas vai mazas, kultūras devumu, un autoru organizācijas to var sekmēt, nodrošinot autoriem pienākošas tiesības būt atzītiem un saņemt atlidzību par viņu darbu lietošanu visā pasaulē. □

Anita Sosnovska,
AKKA/LAA izpilddirektore vietniece

CISAC tehniskā komisija par dokumentāciju un sadali

CISAC Dokumentācijas un sadales tehniskā komisija, kas atbild par visu autoru organizāciju vienotas dokumentācijas izstrādi un ieviešanu: autoru, mantinieku, izdevēju datu reģistrāciju, autoru darbu reģistrāciju, sadales atskaišu formām, dažādo sadales metožu uzskaiti, nenoskaidroto repertuāru apmaiņu un visu pārējo, kas nepieciešams vienotu datu bāzu izveidei, notika Rumānijā Bukarestē mūzikas autoru biedrības UCMR — ADA paspārnē.

Dokumentācijas un sadales tehniskajā komisijā bija pienācis laiks pārvēlēt tās priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku. Izvērtējot padarīto un arī nepadarīto, uz nākošo un pēdējo termiņu — diviem gadiem — saskaņā ar komisijas iekšējiem noteikumiem tika ievēlēti Gudruna Obermeiere no Vācijas autoru organizācijas GEMA un Deklans Rudens no Īrijas — IMRO.

Tehniskajā komisijā tika spriests par Saistošo rezolūciju, kas skar licencēšanu un sadali, nozīmī organizāciju darbā, kā arī to, vai visas organizācijas spēj izpildīt diezgan striktos rezolūciju nosacījumus. Tai skaitā tika pieņemti arī jauni noteikumi: kā rīkoties kļūdainu pārskaitījumu gadījumos, proti, ja tiek saņemta citas organizācijas pārstāvētajiem autoriem domāta atlidzība vai pārskaitītā summa ir nepareiza, kāda ir kļūdas pārbaudes un jaunā pārskaitījuma procedūra. Īpaša saruna izvērtās par autoratlidzības, kas iekasēta no kabeļoperatoriem, sadales metodēm, un tika nolemts, ka atlidzību par attiecīgā kanāla retranslēšanu sadala tā autoru organizācija, kurai ir pieejama pilnīga kanālā pārraidīto darbu programma. Tādējādi iespējama konkurence, ja atrodas vairākas organizācijas, kuras gatavas veikt sadali, taču iespējamā izvēle savukārt, var nākt par labu sadales kvalitātei un izmaksām. Pie komisijas padarītajiem darbiem jāpieskaita izveidotā un CISAC mājas lapā sameklējamā autoru organizāciju sadales metožu datu bāze. Manuprāt, tā varētu būt izvērstāka, taču ir labi arī tā, jo ietaupa laiku, ja nepieciešams uzzināt, kā citās organizācijās tiek sadalīta atlidzība no viena vai otra izmantojuma veida, kur nav programmu nodrošinājuma. Atkal pēc viena gada tiks veikts kopsavilkums — kā organizācijām veicies ar noteikumu ieviešanu un izpildi, kādas problēmas radušās, kādi uzlabojumi nepieciešami, lai uzlabotu darba kvalitāti un samazinātu sadales izmaksas. □

Anita Sosnovska,
AKKA/LAA izpilddirektore vietniece

AKKA/LAA darbinieki pilnveido pārrunu prasmes Budapeštā

Sarptautiskā Autoru un komponistu biedrību konfederācija (CISAC) sadarbībā ar Starptautisko Mehāniskās reproducēšanas tiesību biroju (BIEM) 2009.gada 12. — 13. novembrī Budapeštā organizēja kārtējo mācību semināru dalībvalstu autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju darbiniekiem. Seminārā — “Pilnveido pārrunu prasmes!” piedalījās 29 dalībnieki no 16 valstīm.

Lai gan semināra vadītāji bija profesionāli daudznozaru komunikāciju eksperti, programma bija maksimāli pielāgota autortiesību pārvaldījuma organizāciju darba specifikai. Divu dienu garumā teorētiskās lekcijas mijās ar praktiskiem semināriem, kuros tika “izspēlētas” biežāk sastopamās situācijas no autoru interešu pārstāvju ikdienas.

Semināra rīkotāju mērķis bija sniegt jaunākās atziņas un praktiskus ieteikumus darbā ar potenciālo klientu līguma slēgšanas procesā. Mācību gaitā tika iztirzātas visas līguma slēgšanas stadijas —

- sagatavošanās periods, kurā precīzi jāformulē uzdevums, sarunu objekts, optimālākais rezultāts, kā arī pieļaujamās kompromisa robežas;

- pirmās tikšanās ar jaunu klientu nozīme, kurā jāizskaidro organizācijas statuss, uzdevums un loma sabiedrībā (ja iespējams, jāatstāj informatīvi bukleti);

Kopā ar citu valstu kolēģiem mācāmies strādāt ar sarežģītiem klientiem

- labākie veidi, kā sarunu izvērsta fāzē iegūt iespējami plašu informāciju par sarunu partneri, lai izzinātu manevrēšanas iespējas (finansiālā situācija, ieņēmumu līmenis);
- būtiski nosacījumi pareizam sarunu noslēgumam, atstājot abām pusēm laiku pārdomām, taču stingri nofiksējot panāktās vienošanās un nākamā tikšanās laiku;

- ieteikumi iespējamo konflikta situāciju risināšanai pārrunu laikā. Papildus lektoru sniegtajam semināra dalībnieki aktīvi iesaistījās debatēs un dalījās pieredzē par sarežģītākajām situācijām un to risinājumiem. □

**Seminārā -
“Pilnveido
pārrunu
prasmes!”
piedalījās 29
dalībnieki
no 16
valstīm**

Ārija Kreituse,

AKKA/LAA Muzikālo darbu nodaļas
licencēšanas speciāliste

Ivo Fomins ar grupu zina to, kā dzīvot pasakās

Seminārs muzikālo darbu autoru organizācijām

Viena no vecākajām — dibināta 1914.gadā, un spēcīgākajām autoru organizācijām pasaulē, kas līdzās visas pasaules mūzikas repertuāra autoriem pārstāv ap 65 tūkstošiem nacionālo autoru — Lielbritānijas PRS for Music — ik gadu rīko divu dienu semināru savām kolēģēm — Austrumeiropas autoru biedrībām, lai iepazīstinātu tieši ar savu darbu. Šogad šis seminārs notika Lielbritānijā.

Seminārs bija vērst uz to, lai parādītu, kā PRS izmanto mārketinga instrumentus, lai pētītu tirgu, apzinātu mūzikas lietotājus un tos licencētu. PRS lielāko uzsvāru liek uz autoru muzikālo darbu piedāvāšanu lietotājam, nevis autora mantisko tiesību aizsardzību. PRS saukļi ir: Mēs Jums pārdodam mūziku! Pērciet no mums pasaules populārāko mūziku! Iespējams, ka lielai daļai mūzikas izmantotāju liekas saprotamāk, ja mūziku piedāvā kā jebkuru citu preci, kurai ir sava cena, nekā piesaucot ne visai vienkāršās autora tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izmantošanu un tiesības saņemt atlidzību par darbu lietošanu. Anglijas mūzikas tirgus ir liels, autoru darbu izmantojums ievērojams, iekasētās autoratlidzības summa ļoti liela, līdz ar to noskaņojums cerīgs, neskatoties uz to, ka atsevišķās jomās ir atlidzības kritums.

Līdz šim mūsu autoru biedrības nostādne ir bijusi, ka autoru darbu lietotājam jāapzinās, ka viņš lieto radošo pūliņu rezultātu un ka, saņemot licenci/atļauju autoru darbu lietošanai un samaksājot par šo darbu lietošanu, tiek sekmēts turpmākas autoru darbs un galu galā sekmēta kultūras tālāka attīstība. Taču autoru darbu licencēšanas paņēmieni un formas var būt dažādas un katra organizācija izvēlas sev piemērotāko modeli, galvenais ir panāktais rezultāts: licencēti pēc iespējas visi autoru darbu lietotāji, iekasēta un autoriem izmaksāta autoratlidzība. Man vienmēr daudzskārt uzmundrinošāk licies, ja saka: mēs darām tā un tā, bet, kā rīkoties jums, izlemiet paši. Viedokļi seminārā netika uzspiesti, ar tiem dalījās, jo iespējams: kas labi darbojas vienā valstī, citā — neder. □

Anita Sosnovska,
AKKA/LAA izpilddirektore vietniece

Pieredze: ja autors dzīvo vienā valstī, bet viņu pārstāvošā organizācija atrodas citā

Lielākā daļa autoru savu mantisko tiesību pārvaldījumu ir uzticējuši savas mītnes zemes autoru kolektīvā pārvaldījuma organizācijām tādēļ, ka šādi autoram ir vienkārši izdevīgāk — gan finansiāli, jo lielākoties darbi tiek lietoti tajā valstī, kur autors dzīvo un viņam nav jāmaksā starpniecības procenti arī kādas citas valsts aģentūrai, gan tādēļ, ka ar biedribu, kas atrodas autora dzīvesvietas valstī, ir ērtāk kontaktēties, lai uzzinātu nepieciešamo informāciju, reģistrētu darbus.

Taču mēdz būt gadījumi, kad autors savas mantiskās tiesības ir uzticējis kādas citas valsts aģentūrai. Kādi ir bijuši šāda lēmuma iemesli, kādi ir pozitīvie un negatīvie aspekti? To jautājam diviem komponistiem — Latvijā dzīvojošajam Lielbritānijas autortiesību organizācijas PRS for Music biedram Uģim Prauliņam un Izraēlā dzīvojošajam AKKA/LAA autoram Grigorijam Zilberam.

Uģis Prauliņš, komponists, Latvijā dzīvojošs

Lielbritānijas autortiesību organizācijas PRS for Music biedrs Uģis Prauliņš, Latvijas Radošo savienību padomes priekšsēdētājs, bijušais Latvijas komponistu savienības vadītājs un Eiropā plaši pazīstams komponists, ir PRS for Music biedrs jau vairākus gadus. Par Lielbritānijas autortiesību organizācijas PRS for Music biedru komponists kļuva 1998.gadā, bet par MCPS biedru — 2003.gadā (PRS for Music nodarbojas ar autoru mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu visos darba izmantojuma veidos, izņemot mehānisko reproducēšanu, bet MCPS strādā tieši ar mehānisko reproducēšanu). U.Prauliņu iestāties Lielbritānijas autortiesību organizācijā pamudinājuši kolēģi, jo komponists ļoti daudz strādā Londonā (ilgāku laiku tur arī dzīvojis) un viņa darbi tur tiek plaši izmantoti. PRS darbībā U.Prauliņam visvairāk patīk tas, ka autoriem ir iespēja reģistrēt darbus internetā, kā arī tas, ka viņš regulāri saņem detalizētus paziņojumus par saņemto autoratlīdzību.

Grigorij Zilbers, komponists, Izraēlā dzīvojošs AKKA/LAA biedrs

Grigorij Zilbers Latvijā kļuva populārs ar dziesmu “Leonora”, kuru izpildīja Nora Bumbiere. Viņš ir sakomponējis vairāk nekā 50 Latvijā zināmu dziesmu. Mūsu valstī

Anglijas PRS for Music biedrs Uģis Prauliņš

komponists īpaši populārs bija pagājušā gadsimta 80.-tajos un 90.-tajos gados, kad lielāko daļu viņa dziesmu izpildīja Nora Bumbiere. Šobrīd Grigorij Zilbers dzīvo Izraēlā, ir Kacrinās pilsētas mēra padomnieks kultūras jautājumos, vada kori, raksta mūziku radiostacijām un televīzijai, kā arī daudz komponē un uzstājas. Lai arī komponists nedzīvo Latvijā jau kopš 90.gadu vidus, viņš ir AKKA/LAA pārstāvēts autors. Par biedrības pārstāvētu autoru G.Zilbers kļuva pašos AKKA/LAA pirmsākumos 90.gadu sākumā, kad vēl dzīvoja Rīgā. Uz jautājumu, kādēļ komponists nav noslēdzis līgumu ar

Izraēlas autoru biedrību, bet joprojām turpina sadarbību ar AKKA/LAA, autors atbild: “Domāju, ka iemesls tam ir tāds, ka manuprāt AKKA/LAA ir tā organizācija, kas pa īstam aizstāv visus autorus un viņu tiesības. Es saņemu tik daudz, cik esmu pelnījis. Pēdējos Rīgā pavadītajos gados, kad mājās bija ļoti maz naudas un reizēm nebija, ko ēst, AKKA palīdzēja — kaut ar 10 latiem, bet mēs šo naudu ļoti gaidījām.” Šobrīd Zilbera darbi ir populāri Izraēlā, taču komponists nevēlas Izraēlas autoru biedrībai uzticēt savu mantisko tiesību pārvaldību, uzskatot, ka tas varētu samazināt viņa atliedzības lielumu: “Es strādāju kopā ar daudziem Izraēlā populārākajiem komponistiem un viņi saņem ļoti mazu autoratlīdzību — vidēji piecus dolārus mēnesī. Turklāt, lai iestātos Izraēlas biedrībā, ir jāmaksā 150 dolāru iestāšanās nauda.”

Nav vienotas un visiem piemērotas receptes labākajam risinājumam. Abi komponisti, ko uzrunājām, ir daudz ko sasnieguši, un viņu darbus lieto daudzu gadu garumā. Viņi dzīvo dažādās valstīs un viņu mantiskās tiesības administrē dažādu valstu biedrības, un abi autori ir apmierināti ar savas autoru biedrības darbu. □

AKKA/LAA autori var reģistrēt darbus internetā

Agnese Kārše,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

AKKA/LAA biedrs un Izraēlas pilsonis Grigorij Zilbers

Audiovizuālo darbu jomas attīstības lielākais drauds — pirātisms

Pērnā gada oktobrī Montrē notika Starptautiskās Autoru un komponistu biedrību konfederācijas (CISAC) rīkotā Dramatiskā, literārā un audiovizuālo darbu tehniskā komiteja.

Šveices autoru organizācijas SUISSIMA-GE pārstāvis Dīters Meiers iepazīstināja ar autoru darbu administrēšanas situāciju Šveicē. CISAC Eiropas lietu nodaļas direktors Mitko Čatalbaševs informēja par audiovizuālo tiesību administrēšanas praksi Centrālās un Austrumeiropas valstīs. Kolēģe Silvija Bjaduna no Polijas autoru organizācijas ZAPA stāstīja par autoru darbu prettiesisku retranslēšanu Polijā un patlaban izveidojušos autoriem nelabvēlīgo tiesu praksi. Ar referātu par situāciju Indijā, kur atrodas pasaulē lielākā filmu industrija Bolīvuda un ik gadu uz ekrāniem nonāk ap 900 jaunu filmu, un kur tikai tagad sāk veidoties pirmās autoru

mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, uzstājās SCRIPT pārstāvis Sidharts Aria. Šveices sabiedriskās televīzijas TSR pārstāvi Eliane Čapuā un Gēls Hirlimans demonstrēja sabiedriskā kanāla TSR veidoto WebTV. Piemēram, Lielbritānijā sabiedriskajā televīzijā BBC ir vesels departaments, kurš kārtro atļaujas, lai

Cīņai ar pirātismu jāpiedeva legāla alternatīva

BBC varētu padarīt pieejamu internetā BBC arhīvu. Latvijas gadījumā, diemžēl, sabiedriskā televīzija patlaban strādā ļoti ierobežota finansējuma apstākļos, un LTV arhīvā esošo autoru darbu izmantošanas saskaņošanai trūkst resursu. Somijas autoru organizācijas KOPIOS-TO pārstāvis Arto Tamminens

iepazīstināja ar aptauju par autoru darbu retranslēšanu kabeļtiklos. Atskaiti par Starptautiskās Audiovizuālo darbu datu bāzes IDA administrēšanu sniedza Helēna Segerstena (SACD/IDA). Šveices organizācijas SSA pārstāvis Pjērs Anri - Dimons

informēja par jaunumiem ISAN (International Standard Audiovisual Number) jeb filmu numura reģistrēšanas jomā, kā arī izteica priekšlikumu papildināt CISAC pārstāvēto autoru biedrību darbības saistošos noteikumus (Binding Resolutions) ar vienotu informācijas pieprasījuma veidlapas formu. Paneldiskusijā par jauna veida autoru darbu izmantošanu un attiecīgi jauna veida pieeju licencēšanai, uzsverot, ka cīņai ar pirātismu, pirmkārt, jāpiedeva legāla alternatīva ar maksu vai bez tās, piedalījās Francijas organizācijas SACD pārstāve Debora Abramoviča, Šveices autoru organizācijas SSA pārstāvis Pjērs Anri Dimons un Somijas autoru organizācijas KOPIOS-TO pārstāvis Arto Tamminens. □

Ance Balode,

AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas un Raidorganizāciju nodaļas vadītāja

Pasaules autoru biedrību kopsapulce Bilbao

Starptautiskās Autoru un komponistu biedrību konfederācijas CISAC 2010.gada Ģenerālās asamblejas vietu piedāvāja spāņu autoru biedrība SGAE, kas izvēlējās nevis Madridi vai Barselonu, kur līdz šim notikušas daudzas CISAC tehniskās komisijas un citas sapulces, bet gan basku zemes lielāko pilsētu Bilbao. Tur šīgada 11.jūnijā risinājās CISAC kopsapulce.

CISAC organizāciju delegāti, kas pārstāv vairāk nekā 4 miljonus pasaules autoru, nobalsoja par pilnvaru pagarināšanu CISAC prezidentam Robinam Gibam, ko arī es atceros dziedam un spēlējām kādreiz populārā grupā Bee Gees, un ievēlēja jaunu viceprezidentu — gleznotāju Ervē di Rosu, kurš jau ilgus gadus cīnās par vizuālo mākslu autoru tiesībām. Savā uzrunā R.Gibs atzīmēja: “CISAC prezidentūra man kā dziesmu autoram ir ārkārtīgi svarīga, jo es kaismīgi ticu autoru mantisko tiesību kolektīvajam pārvaldījumam, ko veic autoru biedrības.

Robins Gibs arī turpmākos trīs gadus būs CISAC prezidents

Tagad, kad viss izklaides sektors atrodas krustcelēs, es vēlos izmantot šo jauno mandātu, lai palīdzētu attīstīt tādu tiesību administrēšanas sistēmu, kas ir stipra digitālajā laikmetā, sistēmu, kas atbilst sabiedrības prasībai nodrošināt vieglu piekļuvi visiem mūsu darbiem, tajā pašā laikā saglabājot katra tiesības un intereses un taisnīgi samaksājot radi-tājiem par viņu darbu lietojumu.”

Kopsapulce ievēlēja arī jaunu valdi un audita komisiju, kā arī uzcēma jaunus biedrus, dažus izslēdza un dažiem mainīja statusu. Tika izdarīti grozījumi CISAC statūtos un apstiprināti saistošie profesionālie noteikumi dažāda veida autoru biedrībām. Kopsapulce apstiprināja 2009.gada finanšu pārskatu, kā arī noklausījās ziņojumus par reģionālo komisiju un starptautisko autoru padomju darbu. Nākamgad CISAC kopsapulci rīkos beļģu autoru biedrība SABAM un tā notiks Briselē. □

Inese Paklone,
AKKA/LAA izpilddirektore

CISAC prezidents Robins Gibs pasaules autortiesību sammitā Vašingtonā

2010.gada CISAC Ģenerālā Asambleja norisinājās Spānijas pilsētā Bilbao

Autoru dienas jau 5.gadu!

Jau piekto gadu autoru biedrība AKKA/LAA turpina par tradīciju kļuvušās Autoru dienas, kas veltītas Pasaules Grāmatu un autortiesību dienai 23.aprīlī un Pasaules Intelektuālā īpašuma dienai 26.aprīlī. Autoru dienu ietvaros biedrība organizē dažādus pasākumus, lai palielinātu sabiedrības informētību un sapratni par autortiesībām un veicinātu autortiesību ievērošanu mūsu valstī.

Autoru dienu mērķis ir akcentēt būtiskākos autortiesību jautājumus, informēt sabiedrību par autoru ieguldījumu Latvijas kultūrā un

Diskusija ar Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas audzēkņiem par autoru darbu izmantojumu

viņu autortiesībām, to būtību un īstenošanu. Šogad, organizējot atvērto durvju dienu pasākumus biedrībā, lielākā uzmanība kā vienmēr tika pievērsta studentu — topošo kultūras darbinieku un citu ar autortiesībām saistītu specialitāšu pārstāvju izglītošanai par autortiesību jautājumiem, kas būs būtiski

viņu turpmākajās darba gaitās. Šogad interese no studentu puses bija ļoti liela un dažādas lekcijas un semināri par autortiesībām un autoru darbu izmantošanu notika no marta vidus līdz pat maija vidum, kopumā gandrīz 20 studentu grupām. Šādas lekcijas ir ļoti nozīmīgas gan studentiem, jo palīdz sagatavoties tālākam darbam, gan autoriem, jo, iegūstot zināšākus jaunus autoru darbu izmantotājus, tiek paaugstināts autortiesību ievērošanas līmenis.

Savukārt 26.aprīlī notika seminārs — diskusija par autoru darbu izmantošanu internetā, kurā piedalījās dažādi nozares eksperti, kas ikdienā strādā izdevniecībās, bibliotēkās un dažādos portālos. Ievadot Autoru dienu pasākumus, tika arklāta AKKA/LAA jaunā mājaslapa (www.akka-laa.lv), kas būs noderīgs resurss gan autoriem, gan autoru darbu lietotājiem, gan jebkurai interesentam. Mājaslapā tagad var uzzināt to, kas ir autortiesības, kādi ir to galvenie principi, kas ir jāzina autoram un kas — darbu lietotājam. Tāpat mājaslapā ir iespējams atrast visu būtiskāko informāciju par biedrību un tās darbību, iepazīties ar pārstāvēto Latvijas autoru sarakstu un veiktajām autoratlīdzības sadalēm. Autoru darbu lietotāji var iepazīties ar darbu izmantošanas tarifiem un lejupeļādēt nepieciešamās veidlapas, bet autori var elektroniski reģistrēt savus darbus. □

Agnese Kārše,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Māris Muktupāvels — visvairāk skanējušās tautasdziesmas apdares autors

AKKA/LAA piedalās Ēnu dienā

Ši gada 17.februārī notikušajā Ēnu dienas projektā piedalījās arī AKKA/LAA — visu dienu autoru biedrības darbinieku gaitām sekoja trīs skolēni. Skolēniem bija iespēja iepazīties ar katras nodaļas darbu, uzzināt par autortiesību administrēšanas procesu, redzēt, kā praktiski noris darbs ar autoriem un darbu lietotājiem.

Skolēni iepazīstas ar AKKA/LAA darbu ikdienu

Ēnu dienas mērķis ir veicināt un pilnveidot skolēnos radošo potenciālu un uzņēmējspējas jau no pirmajiem skolas gadiem. Projekts ir iespēja skolēniem paplašināt savu redzesloku. Projektu organizatori uzskata "Tikšanās ar veiksmīgiem, uz sasniegumiem motivētiem uzņēmējiem, nozaru ekspertiem, valsts struktūru vadītājiem palīdz skolēniem iepazīt dažādu profesiju un nozaru prasības un atbilstoši sagatavoties tam brīdī, kad jauniešis uzsāks darba gaitas." Savukārt organizācijai, kas piedalās projektā, tā ir iespēja iepazīstināt ar sevi plašāku sabiedrību, piesaistīt potenciālos darbiniekus vai klientus, kā arī veidot atvērtas organizācijas tēlu. Tāpat tā ir iespēja organizācijai paskatīties uz savu darbu no malas. Ēnu dienas organizators ir Junior Achievement — Latvija, Ēnu dienu organizē jau vairākus gadus. AKKA/LAA šajā projektā piedalījās pirmo gadu. □

Agnese Kārše,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

AKKA/LAA piedāvā autoriem darbus reģistrēt elektroniski

Sākot ar šī gada maiju AKKA/LAA piedāvā autoriem iespēju darbus reģistrēt elektroniski. Šobrīd var reģistrēt muzikālus, dramatiskus, muzikāli dramatiskus un horeogrāfiskus darbus. Pamatojoties uz autora sniegtajām ziņām par darbu, autoriem tiek sadalīta autoratlīdzība par šī darba lietojumu, tādēļ AKKA/LAA nepieņem pa elektronisko pastu atsūtītas darba kartītes. Autoram vai nu tās jāaizpilda kā līdz šim vai arī jāizmanto elektroniskā darbu reģistrācijas sistēma.

Tiek saglabāta iespēja darbus reģistrēt uz darbu kartītēm kā līdz šim. Darbu kartītes muzikālu, dramatisku un horeogrāfisku darbu reģistrācijai autori var saņemt AKKA/LAA birojā vai arī pēc autora pieprasījuma tās tiek izsūtītas pa pastu. Lai varētu darbus reģistrēt elektroniski, nepieciešams noslēgt īpašu līgumu. To var izdarīt AKKA/LAA birojā Rīgā, A.Čaka ielā 97, līdzī ņemot personu apliecinošu dokumentu. Līgums tiek noslēgts dažu minūšu laikā, autoram slēgtā aploksnē tiek izsniegti pieejas dati — gluži kā bankā. Ja nevarat ierasties birojā, lūdzu, zvaniet pa telefonu 67506131, un darbinieks Jums izsūtīs līguma eksemplārus. Pakalpojums ir ātri kļuvis populārs — jau 50 autori savus darbus reģistrē no mājām vai no jebkuras citas vietas, kur ir pieejams internets. Elektroniskā darbu reģistrācijas sistēmā bez darbu reģistrācijas pieejami arī citi pakalpojumi. Autori var pieteikt jaunus pseidonīmus un grupu nosaukumus.

Darbu reģistrācijas forma atgādina ierasto darba kartīti. Jānorāda darba nosaukums un alternatīvie nosaukumi, darba hronometraža un autori. Jaunums ir lauks "Darba mērķis" — ja muzikālais darbs tapis kādam noteiktam nolūkam, piemēram, teātra izrādei vai filmai, to var norādīt. Reģistrējot dramatiskus darbus, jānorāda cēlienu skaits un teātris, kurā darbs iestudēts, kā arī pirmizrādes datums, ja tas autoram ir zināms. Atsevišķi paredzēts lauks piezīmēm, kurā autors var nosūtīt papildus informāciju par darbu. Savā profilā autors var redzēt

Darbu reģistrācijas forma www.akka-laa.lv mājas lapā

pēdējos desmit reģistrētos darbus, pieteiktos pseidonīmus un grupu nosaukumus. Autoriem jāņem vērā, ka autoratlīdzība par darbiem, kuri ir reģistrēti, izmantojot elektronisko darbu reģistrācijas sistēmu, tiek sadalīta saskaņā ar AKKA/LAA standarta sadales noteikumiem, kas paredz vienlīdzīgu autoratlīdzības sadalījumu starp viena radošā profila autoriem. Autori vienmēr var vienoties par īpašu, no sadales noteikumiem atšķirīgu autoratlīdzības sadalījumu viena darba ietvaros. Šādos gadījumos darbu nevar reģistrēt elektroniski, jo nepieciešami visu autoru paraksti, kas apliecina, ka tie piekrit nevienlīdzīgam autoratlīdzības sadalījumam. Elektroniskās darbu reģistrācijas sistēmas izmantošana padara darbu reģistrāciju ērtāku un samazina administratīvos izdevumus. **AKKA/LAA aicina autorus izmantot iespēju darbus reģistrēt elektroniski.** □

Elektroniskās darbu reģistrācijas sistēmas izmantošana padara darbu reģistrāciju ērtāku

Ieva Dombrovskā,

AKKA/LAA Lietvedības nodaļas vadītāja

Lai arī Valdis Zilvers plašākai sabiedrībai zināms kā teātra izrāžu mūzikas autors, Autortiesību bezgalības balvu komponists saņēma par akadēmiskās mūzikas darbu

Latvijā visneizglītotākie intelektuālā īpašuma jomā

Martā 2010.gadā publicēts ziņojums par EUROBAROMETER analītisko izpēti par Eiropas Savienības iekšējo tirgu un ES dalībvalstu iedzīvotāju izpratni intelektuālā īpašuma tiesību jomā. Saskaņā ar šo ziņojumu Latvijas respondenti bija viszemākās zināšanas (55% nezināja) par to, ka Eiropas Savienībā pastāv vienotas tiesību normas pirātisma un viltošanas apkarošanai. Tāpat 38% Latvijas respondentu (augstākais rādītājs ES dalībvalstīs) uzskata, ka pirkt viltošu preci ir pieņemami, ja cena par oriģinālu ir pārāk augsta. Tajā pašā laikā 8 no 10 Eiropas Savienības pilsoņiem piekrituši tam, ka viltojumi un pirātisms iznīcina industriju un darba vietas šajās industrijās. Ziņojums pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_en.htm (skat.ziņojumu Nr.263, 4.sadaļu); kopsavilkums: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_263_sum_en.pdf (skat.kopsavilkuma 4.sadaļu). □

Jāmaksā par mūziku viesnīcu istabās

Eiropas Savienības Tiesa 2010.gada 18.aprīlī pasludināja spriedumu lietā C-136/09. Ar šo spriedumu Eiropas Tiesa lēmusi, ka muzikālie un audiovizuālie darbi, kas ar televīzijas vai kādas citas tehnikas ierīces starpniecību pieejami viesnīcu viesiem viņu numuros, atzīstami par izmantotiem publiskā izpildījumā — tātad vietās, kur cilvēki atrodas ārpus ierastā ģimenes loka. Tāpēc šis darbu izmantojums nav iespējams bez samaksas un tam nepieciešama autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas licence. Ir svarīgi, ka šis spriedums attiecas uz visām Eiropas Savienības valstīm un to nav iespējams atcelt ar kādas nacionālās valsts likumu vai tiesas spriedumu. □

CISAC izveidojis īsfilmas par autortiesībām

Aprīlī CISAC prezentēja trīs izveidotās animācijas īsfilmas par autortiesībām: autors, autordarbs, autoru apvienības. Īsfilmas vieglā un saprotamā veidā ir skaidrotas svarīgākās autortiesību nianšes. To uzdevums ir palīdzēt autoru organizācijām sabiedrības izglītošanā par dažādiem autortiesību jautājumiem. Šobrīd īsfilmas pieejamas angļu, franču, vācu un spāņu valodās un ir apskatāmas CISACTV interneta televīzijā (www.dailymotion.com/CISACTV), taču plānots, ka drīzumā filmas tiks tulkotas arī citās valodās, tai skaitā latviešu valodā. □

Atlīdzība par tukšajiem nesējiem samazinājusies par 40%

Lai autoriem, darba izpildītājiem un fonogrammas ražotājiem kompensētu audiovizuālo darbu un skaņu ierakstu izmantošanu darbu reproducēšanai personiskos nolūkos, reproducēšanas iekārtu (muzikālo centru, CD un DVD rakstītāju, videomagnetofonu u.tml.) un tukšo (bez ieraksta) audio un video materiālo nesēju (kasetes, CD un DVD diski, lāzerdiski, minidiski u.tml.), kā arī citu tādu tehnisko līdzekļu, kas nodrošina darbu reproducēšanu personiskos nolūkos, ražotāji un importētāji maksā nesēju atlīdzību.

AKKA/LAA veic nesēja atlīdzības administrēšanu saskaņā ar Autortiesību likumu un Ministru kabineta noteikumiem Nr.321 "Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību" (spēkā no 2005. gada 14. maija), kā arī Kultūras ministrijas 2004.gada 8.jūlijā izsniegto atļauju nesēja atlīdzības administrēšanai. Saskaņā ar augstāk minētajiem noteikumiem visiem komersantiem, kas ieved, izgatavo un izmanto profesionāliem nolūkiem tukšos materiālos nesējus Latvijas teritorijā, ir jāreģistrējas AKKA/LAA. Visus reģistrējušos komersantus iespējams apskatīt publiski pieejamā reģistrā biedrības mājaslapā www.akka-laa.lv. Kopsummā par 2009.gadu AKKA/LAA iekasējusi atlīdzību par tukšajiem materiālajiem nesējiem un reproducēšanai izmantojamām iekārtām 256 529 latu apmērā. Salīdzinot ar 2008.gadu, iekasētā atlīdzība samazinājusies aptuveni par 40,4%. Iekasēto atlīdzību AKKA/LAA, atskaitot administrēšanas atskaitījumus, sadala starp autoriem un blakustiesību īpašniekiem. 2009.gadā nesēju atlīdzība tika sadalīta pa organizācijām sekojoši:

AKKA/LAA	84 536,53 Ls;
LaIPA	93 451,10 Ls;
Filmu producentu	
apvienība	22 635,80 Ls;
Aktieru apvienība	22 635,80 Ls.

Nesēju atlīdzības krasais samazinājums 2009. gadā ir saistīts ar trim galvenajiem faktoriem:

- Pirmkārt, ekonomiskā recesija Latvijā un pasaulē ir būtiski samazinājusi Latvijas iedzīvotāju pirkspēju, kas spēcīgi ietekmē arī IT nozari, kas savukārt ir novedis pie

tā, ka daudzi uzņēmumi pilnībā pārtraukuši ievest tukšos materiālos nesējus, lai gan ir palikuši AKKA/LAA reģistrā, cerot atsākt darbību, uzlabojoties ekonomiskajai situācijai.

- Otrkārt — pircēju pāriešana uz citiem, izdevīgākiem nesēju veidiem, piemēram, zibatmiņām, DVD matricām, mobiliem telefoniem ar mp3 ieraksta funkciju u.c.. Tā kā par zibatmiņām un mobilajiem telefoniem ar mp3 ieraksta funkciju, kā arī citiem modernākiem datu nesēju veidiem vēl joprojām netiek iekasēta nesēju atlīdzība, jo joprojām nav veikti nepieciešamie grozījumi Ministru kabineta noteikumos, par šiem izmantotajiem tukšajiem nesējiem autori atlīdzību nesapņem.

- Treškārt, nav pieņemti grozījumi Latvijas Krimināllikumā un Administratīvā procesa kodeksā, kas būtiski atvieglotu nesēju atlīdzības iekasēšanu, ļaujot piesaistīt policiju nesēju atlīdzības pārkāpumu konstatēšanā un pārkāpēju saukšanā pie atbildības. Pateicoties aktīvai objektu apsekošanai, AKKA/LAA ir atklājusi 31 nesēju atlīdzības nemaksāšanas gadījumu un ar nesēju atlīdzību saistītus pārkāpumus. Problēmas turpina sagādāt tukšo nesēju tirdzniecība internetā. Tomēr jāatzīmē, ka pēc ilgstoša darba daži uzņēmumi, kas tirgo

nesējus internetā, ir reģistrējušies AKKA/LAA maksātāju reģistrā un sākuši nesēju atlīdzības nomaksu. Interneta tirgotāju aktīvo tirdzniecību ar nesējiem, par kuriem nav samaksāta nesēju atlīdzība, būtu

iespējams mazināt ar iepriekš minētajiem grozījumiem Latvijas Krimināllikumā un Administratīvā procesa kodeksā. 2009.gadā ir reģistrēti 155 profesionālie lietotāji, kuri izmantoja profesionālo lietotāju iespēju nemaksāt par tukšajiem materiālajiem nesējiem. Pamatojoties uz iepriekš minētajiem faktiem, nesēju atlīdzības pieaugums 2010.gadā nav gaidāms, jo nav prognozējams, kad uzlabosies Latvijas kopējā ekonomiskā situācija, vai tiks pieņemti normatīvo aktu labojumi

un grozījumi, tā kā valdība strādā ar mazu kapacitāti. Lielais iekasētās atlīdzības samazinājums radies tāpēc, ka spēkā esošie MK noteikumi, kas reglamentē šo jomu, ir zaudējuši aktualitāti un tajos nav iekļauti vairāki tukšie nesēji un reproducēšanas iekārtas, kas patlaban tiek plaši pielietotas dažādu autoru darbu reproducēšanai. Ministru Kabineta noteikumi nav papildināti piecus gadus, un tā ir valdības neizdarība. □

Ivars Mačulis,

AKKA/LAA Nesēju atlīdzības nodaļas vadītājs

Režisors un producents Igors Linga ir vārdu autors lielai daļai grupas Linga dziesmu

Ārvalstu autortiesību organizāciju pieredze darbā ar raidorganizācijām

Kijevā 2009. gada novembrī notika ikgadējā Starptautiskās Autoru un komponistu biedrību konfederācijas CISAC rīkotā Radio un televīzijas tehniskā komiteja. To ar uzrunu atklāja Ukrainas Izglītības un zinātnes ministrijas Intelektuālā īpašuma nodaļas vadītājs Mikola Paladijs.

Ukrainas autoru organizācijas UACRR direktors Oļegs Ļečenko iepazīstināja ar saspilēto situāciju Ukrainā, kur pretēji normatīvo aktu prasībām sabiedriskais radio un TV nemaksā autoriem pienākošos autoratlīdzību, tādējādi rādot sliktu priekšzīmi privātajām raidorganizācijām, īpaši kabeļoperatoriem. Tehniskās komisijas dalībnieki pieņēma lēmumu par CISAC rezolūcijas sagatavošanu un nosūtīšanu Ukrainas Republikai, kur CISAC pauž atbalstu UACRR darbam un aicina Ukrainas valdību ievērot starptautisko līgumu un konvenciju prasības un nepieļaut autortiesību pārkāpumu turpināšanos valsts uzņēmumos. Zviedrijas organizācijas STIM kolēģis Laršs Henriksons dalījās pieredzē par vienādu noteikumu piedāvāšanu sabiedriskajām un komerciālajām raidorganizācijām,

kas ir būtiski Eiropas Kopienas konkurences tiesību kontekstā. Jānorāda, ka Latvijā sabiedriskajām un komerciālajām raidorganizācijām jau tiek piemēroti vienādi tarifi. Par šo jautājumu ar savu valstu pieredzi iepazīstināja Beļģijas organizācijas SABAM pārstāve Grēta fan Mūra, Spānijas organizācijas SGAE pārstāvis

A. Balode un I. Belogrīvs konferencē Kijevā par autordarbu izmantošanu raidorganizācijās

Havjers Truhiljo un Vācijas organizācijas GEMA kolēģis Urbans Papi. Jauna pieeja, kā vērtēt raidorganizāciju programmās izmantotās mūzikas kvantitātes un kvalitātes aspektu, nosakot maksājamās autoratlīdzības lielumu, ir Vācijas organizācijas GEMA kolēģiem. Dānijas autoru organi-

zācijas KODA pārstāvis Kāre Strūve prezentēja veiksmīgi uzsāktu tiešsaistes pakalpojumu licencēšanu Dānijā. Rumānijas organizācijas UCMR-ADA kolēģis Dinu Turčanu stāstīja par jaunizveidoto datorprogrammu, kas ļauj precīzi monitorēt mūzikas izmantojuma daudzumu televīziju programmās. Par atšķirībām dažādās valstīs lietotā interneta protokola televīzijas (IP-TV) terminoloģijā informēja Nenads Merčešs no Horvātijas autoru organizācijas HDS-ZAMP. Lielbritānijas organizācijas PRS FOR MUSIC pārstāvis Endrjū Šovs savā referātā "Kur paliek nauda?" stāstīja par arvien pieaugošu tendenci Lielbritānijā atteikties no fiziskiem skaņdarbu nesējiem un patlaban notiekošo pāreju uz digitālu mūzikas atskaņošanu. Ņemot vērā pērn novembri Ukrainā uzliesmojušo saslimšanu ar putnu gripu, četri referenti uz konferenci neieradās, t. sk. Eiropas raidorganizāciju apvienības EBU pārstāvis Heijo Rusenārs, kurš plānoja stāstīt par raidorganizāciju skatījumu uz muzikālo darbu izmantošanas licencēšanu. □

Ance Balode,

AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas un Raidorganizāciju nodaļas vadītāja

AKKA/LAA lūdz paziņot, ja autors vēlas priekšlaicīgi pieprasīt vecuma pensiju

Šobrīd saskaņā ar likumu "Par valsts pensijām" līdz 2011.gada 31.decembrim pie noteiktiem apstākļiem jebkura persona ir tiesīga izmantot priekšlaicīgās pensionēšanās iespējas un doties pensijā priekšlaicīgi, — divus gadus pirms vispārējā pensijas vecuma sasniegšanas. Tomēr šādas priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas izmantošana ir saistīta ar noteiktiem nosacījumiem, kas jāievēro, lai nezaudētu tiesības uz pensijas saņemšanu līdz vispārējā pensijas vecuma sasniegšanai.

Saskaņā ar likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 29.punktu līdz 2011.gada 31.decembrim personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem, divus gadus pirms 62 gadu vecuma sasniegšanas ir tiesības vecuma pensiju pieprasīt priekšlaicīgi. Tajā pašā laikā šī likuma pārejas noteikumu 31.punkts nosaka, ka

"personām, kuras izmantojušas priekšlaicīgās pensionēšanās iespējas, laikā, kad tās kļuvušas par obligāti sociāli apdrošinājamām personām (darba ņēmējiem vai pašnodarbinātajiem), vecuma pensija nav izmaksājama līdz šā likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā vecuma sasniegšanai (ievērojot šo pārejas noteikumu 8.punktu)," proti, 62 gadu vecuma sasniegšanai. Likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1. panta 3. punkta c) apakšpunkts paredz, ka "pašnodarbinātais ir persona, kura gūst ienākumu kā persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju". Tādējādi veidojas situācija, ka autors, kurš nav darba ņēmējs, automātiski tiek uzskatīts par pašnodarbināto neatkarīgi no saņemamās autoratlīdzības apmēra.

Nosakot, vai konkrētā persona ir uzskatāma par pašnodarbināto noteiktā laika posmā, tiek ņemts vērā, vai autoratlīdzība tika izmaksāta attiecīgajā laika posmā, nevis par kādu izmantojuma veidu un kādu laika posmu šī atlīdzība tiek saņemta. Var veidoties situācija, ka autors atlīdzību par darbu izmantošanu decembrī saņem, piemēram, martā, un, ja attiecīgais autors janvārī ir priekšlaicīgi pieprasījis pensijas saņemšanu, šādas autoratlīdzības saņemšana var būt iemesls, lai tiktu apturēta vecuma pensijas izmaksa līdz 62 gadu sasniegšanai. Ņemot vērā, ka daļai autoru iespējamā pensija priekšlaicīgas pensijas saņemšanas gadījumā būs lielāka nekā AKKA/LAA izmaksātā autoratlīdzība, turklāt no AKKA/LAA saņemamā autoratlīdzība var būt neregulāra, lūdzam autorus, kuri vēlas priekšlaicīgi pieprasīt pensijas saņemšanu, informēt par to AKKA/LAA, lai iespējamā autoratlīdzības saņemšana neliegtu viņiem iespēju saņemt pensiju. □

Imants Belogrīvs,

AKKA/LAA Juridiskās nodaļas vadītājs

Melnbaltās draudzenes

Pareizās atbildes uz iepriekšējās krustvārdu miklas jautājumiem atsūtīja Daina Aizupiete un Mārīte Kirša. Balvā pareizo miklu atminētājas saņēma enciklopēdiju "No A līdz Z".

Grāmatas, kuras gadu gaitā balvās saņēmuši krustvārdu miklu uzvarētāji

Iepriekšējā biļetena "AKKA/LAA Ziņas" krustvārdu miklas atminējums

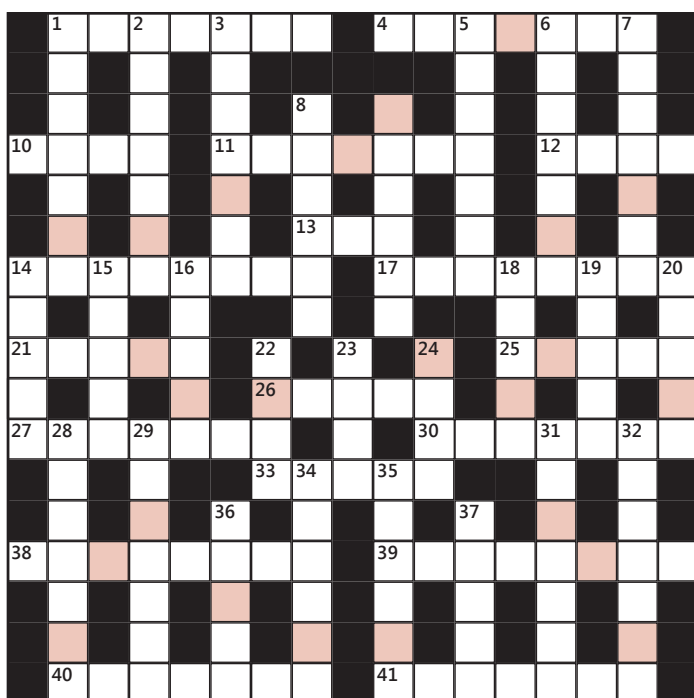
Horizontāli.

9. Antifona. 10. Limuzīns. 12. Žanri. 13. Raukt. 14. Ārija. 15. Dūkas. 18. Kopas. 21. Kaa. 23. Daibats. 24. Kulakovs. 25. Mauri. 26. Inese. 27. Premisa. 32. Taisa. 35. Dauka. 36. Imitatori. 37. Takts. 38. Sacer. 39. Oliņi. 40. Sezans. 41. Spožās.

Vertikāli.

1. Šaržs. 2. Itin. 3. Āfrika. 4. Engrs. 5. Biste. 6. Rubāto. 7. Livi. 8. Istas. 11. Tumsa. 15. Drazā. 16. Kabarejs. 17. Suta. 18. Kalo. 19. Pukinska. 20. Sivas. 21. Kurpe. 22. Akūti. 28. Romiros. 29. Sproģis. 30. Gahams. 31. Oktets. 33. Aisma. 34. Kaķi. 35. Disko.

Atrisinot krustvārdu miklu, izrakstiet atsevišķus burtus no tonētajām rūtīm, sakārtojiet alfabēta secībā un ierakstiet tos atbildes kupona rūtīs. Aizpildītu atbildes kuponu līdz 2010.gada 14.augustam sūtiet uz AKKA/LAA: A.Čaka 97, Rīga, LV-1011 ar norādi "Krustvārdu mikla". Kuponi, kuros pareizi būs norādīta burtu secība, piedalīsies izlozē, un trīs no pareizo atbilžu iesūtītājiem saņems balvu — vērtīgu grāmatu.

Pateicamies visiem, kas iesaistījās miklas minēšanā, un vēlam veiksmi arī turpmāk!

Horizontāli.

1. Skaņdarba atskaņošanas ātrums.
4. Pilsēta Spānijā, kur noris operas "Karmena" darbība.
10. Cikliskais vokāls vai vokāli instrumentāls reliģiska satura skaņdarbs.
11. Slavens vijolnieks, mācījies E.Dārziņa speciālā mūzikas skolā.
12. Žurnāls, kura galvenā redaktore ir dzejniece, prozaikne Māra Cielēna.
13. Libiešu virsaitis, kam 1994.gadā Rīgas HES dambja galā atklāts piemineklis.
14. Mākslas atbalstītājs.
17. Senas baltu tautas pārstāvis.
21. Grupa, piedalās Latvijas šļāgeraptaujās.
25. Franču mīms, mūsdienu pantomīmas pamatlicējs.
26. Stabulei līdzīgs pūšamais mūzikas instruments, izplatīts Kaukāzā.
27. Padarīta nederīga.
30. Koka ierīce trokšņa radišanai.
33. Tēls romānā, kas pelnīti tiek uzskatīts par Džeka Londona mākslinieciskās biogrāfijas kopsavilkumu.
38. Labskanīgums.
39. Devītais mēnesis islāma kalendārā.
40. Orķestra locekļu kopums.
41. Gīta — Krievijas lomas atveidotāja mākslas filmā "Dāvana vientuļajai sievietei".

Vertikāli.

1. Voltēra episka poēma.
2. Tiesību dokuments, ko izsniedz AKKA/LAA.
3. Kādā Francijas reģionā uzaudzis d'Artanjans?
5. Dzejot.
6. Uzraksts uz monētas, medaļas.
7. Atziņa, kas rodas pirms pieredzes un nav no tās atkarīga.
8. Poētiskās iedvesmas simbols.
9. Keramikā izmantojams novelkamais attēls.
14. Tradicionāli uzskatīts Toras autors.
15. Sākas.
16. Dodē forisms: "... ir bezspēcīgu cilvēku dusmas".
18. Dārgakmens ar iegrieztu miniatūrrattēlu.
19. E.Zolā romāns no cikla "Trīs pilsētas".
20. Kāds pārvietošanās līdzeklis M.Bulgakova romānā "Meistars un Margarita".
22. Beļģu komponists, virtuozs vijolnieks (19.-20.gs.).
23. Latviešu gleznotājs, kam Rīgā uzcelts piemineklis.
24. Latviešu dzejnieks, arī ūdens, lietus un zibens dievs maiju mitoloģijā.
28. Latviešu komponista memoriālais muzejs Gaujienā.
29. Savdabīgi, kādai valodai raksturīgi nedalāmi vārdu savienojumi ar vienu stabilu nozīmi.
31. Reperu, hiphopa un citu jaunatnes subkultūru atribūts.
32. Amerikāņu popdīva ar leģendārām kājām, uzņemta ASV Rokenrola slavas zālē.
34. Deja, ko parasti iekļauj sarīkojumu deju sacensībās.
35. Populārs kādas H.K.Andersena pasakas tēls.
36. Marijas atveidojums ar mirušo Kristu gotikas tēlniecībā.
37. Gūt.

Atbildes kupons

Vārds:

Uzvārds:

Tālrunis:

Alfabēta secībā sakārtoti no tonētajām rūtīm izrakstītie burti:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--